

Koroška Kronika

IZDAJA P. W. B. — BRITANSKE ZASEDBENE SILE V AVSTRIJI

Številka 15

Celovec, 26. oktobra 1945

Cena 15 grošev

Stranke

Pisal Karel Newole

Odkar obstoje države, obstoje tudi stranke. Ravno tako dolgo se tudi zabavlja čez nje. Kljub temu ni bilo nikdar državne oblike, ki bi bila izhajala brez takih. To spominja približno na to, da imajo možki vedno najado zabavljati čez ženske in nasprotno, toda vendar eden brez drugega nemorejo izhajati. Vpoštevati moramo naravne zakone. Potrebno je, da spoznamo, katere naloge prav za prav imajo stranke v državnem življenju.

Najprvo jezikovno opazko, ki je potrebna, ker je v zadnjih sedmih letih poleg mnogega drugega v javnem življenju manjkaj jezikovni čut. Stranka je tuja beseda in pomeni v nemškem jeziku „del“. Vsak del predvideva celoto, kar more biti v danem slučaju le država. Enotna stranka, kakor je bila na primer NSDAP, je jezikovno nezmisljen in politično sramežljiva označba mesta besede „diktatura“. Del enote ne obstoji.

Stranka je torej skupnost ljudi, ki imajo približno iste nazore glede vodstva javne skupnosti, ter stremijo za tem, da bo njihovo mnenje odločilno. Vsaka stranka ima kod zadnji cilj oblikovanje države po načelih stranke. Ako se tiče demokratičnih strank kakor v Avstriji, izjavijo s naredbo tega imena, da so voljne, nasprotna mnenja vpoštevati in se vsakokrat podvreči odločitvi naroda.

Stranka torej ne more nikoli biti samo zase, kajti ona stremi po državi in po blagoru splošnosti. Tudi v demokraciji je stranka, ki tega ne stori, nevarna državi in zaradi tega škodljiva. Protidemokratska stranka more o demokraciji samo podzemsko delovati. Nikoli pa ne more zahtevati, da ima sicer koristi državne oblike, to pa načeloma podkopava in taji. Vsaka državna oblika zamore le take stranke trpeti, ki ji niso sovražne. Načelna sprememba se more vršiti samo z revolucijo. To je tudi vzrok, zakaj je Nemška republika poginila vsled narodnosocijalistične stranke. Niso pravočasno spoznali, da stoji sila zoper silo, temveč niso razumeli demokratičnih osnovnih pravil. Kar se ne brani, umre.

Država spada v svet dejstev, istotako stranke, ki se od nje ne morejo ločiti. Človeška lastnost je, tudi dejstvo videti idealno. Vsaka stranka mora torej imeti idealiste, ki ji služijo radi nje same, ter so pripravljene, vse storiti za skupnost mišljenja. To je dobro, če so si posamezni svesti tega, da je boj za stranko v glavnem boj za državo, ki se potem seveda ne more smatrati kot nekaj tuje. Strankina politika se dela radi države in ne v kak drug namen. Kdor to smatra drugače, pristopi sekta, toda on se odpove politiki. Obstoji lahko različno mnenje glede smoternosti državne oblike, to pa ne ovira, da smatra vsak nasprotnik ravno svojo gospodarsko obliko kod najboljšo za javni blagor.

Stranke morajo obstojati, ker so dane razlike med ljudmi, ki se opirajo na njihov materijalen položaj, na duševno temeljsko razpoloženje in ne nazadnje na njihov temperament. Dokler je boj med političnimi strankami stvaren, je zdrav in varuje državno življenje pred zaostajanjem in korupcijo. Ena stranka nadzoruje drugo in tako ne more drevesa rasti v nebesa. Kjer pa postane nasprotstvo med strankami samo ob sebi namen, razpade država in potegne prepiračo se brate s seboj. To je potem seveda znamenje globoke krize vsega naroda, ki je nesposoben, najti svojo obliko.

Stranke vodijo načela, toda tudi močje. Volilna pravica po imenikih ima kot posledico, da stopi to nekoliko v ozadje, toda gotovo je, da je prava izbira vodečih mož za stranko in radi tega tudi za državo največje važnosti. Volilec ima dobro pravico odločitve. Dobri program lahko postane brezuspešen, radi nezmožnih ljudi.

Vodje stranke nekaterokrat pozabijo, da so njeni istinito zavedni člani manjšina med lastnimi volilci. Vlada demokratične republike je narod. On zamore sicer samo po gotovih presledkih izvrševati volilno pravico, toda on odloča končno veljavno in nepreklicno. Tega dejstva ne more nič trajno spraviti s sveta. Radi tega se mora vsaka stranka ravnati po razpoloženju naroda, samo deloma mu more dati smer. Diktatura strank samih bi bila skoraj ravno tako neznosna, kakor diktatura ene same stranke.

V Avstriji obstoje tri stranke narodu na razpolago za volitev, na Koroškem pride morda še zastopstvo narodne manjšine kod četrta stranka. Naloga volilcev je, da si bodo zvesti tega, kako se naj vodi po njihovi volji država v prihodnjih letih. Pri volitvi se ne premišluje o vprašanjih večnosti. Vsa čast programom stranke, toda volit-

Generalni poročnik Sir R. McCreery v Celovcu

Angleški vrhovni poveljnik je podal ob obisku pri začasni vladi izjavo o perečih vprašanjih Koroške

Generalni poročnik McCreery:

KOROŠKA JE RAJ V PRIMERI Z DRUGIMI DELI EVROPE

Generalni poročnik McCreery je pri svojem obisku pri začasni deželni vladi v Celovcu odgovarjal na vprašanja deželnih svetnikov ter na koncu izjavil:

„Zelo me veseli, da sem govoril z vami ter slišal o težavah, ki jih skušate rešiti. Za vse to, kar ste omenili, že dolgo vem, da je zelo nujno. Predvsem gre za popravila hiš, vrnitev Nemcev iz Nemčije v domovino, za preskrbo z lesom, nabavo gnojil ter krmil in zaplembo stanovanj v Celovcu. Vaše želje sem si zapisal in bom podpiral Vaše delo, kolikor bo le mogoče. Po mojem mnenju pa je najvažnejše, da prične industrija zopet z delom, da bo mogla Avstrija kaj izvažati.

V ostalem Vam lahko zagotovim, da uživате veliko prednost, ker smete živeti na Koroškem. V primeri z drugimi deli Evrope je Koroška raj.

Priznanje Rennerjeve vlade je naletelo po vsej Avstriji na vesel odmev. Čeprav je ta vlada samo zasilna, samo provizorična do volitev, je vendar njena glavna naloga, da bo stremela v vseh ozirih za enotnostjo države ter pripravila in izvedla volitve.

„ČE HOČEMO PREŽIVETI SEDANJO DOBO, MORAMO TRDO DELATI.“

Sedanjo težko dobo more premostiti samo nesebično delo za Avstrijo ter tesno sodelovanje dežel. Če hočemo sedanjo dobo preživeti, moramo trdo delati.“

tevo odloča samo o prihodnjih dveh do štirih letih. Državljan, ki se ne udeležuje volitev, se odpove svoji najodličnejši pravici in s tem ravna tudi zoper svojo dolžnost. Nesmiselno je, zabavljati in ne uporabiti prilike, aktivno sodelovati pri tvorbi javne skupnosti.

Po volitvah se mora sestaviti močna vlada, ki je v stanu, za Avstrijo vse potrebno storiti, naj bi bil volitveni boj še tako hud. Tudi o tem mora biti sedaj že javnost. Za stranke avstrijske republike pa mora brezpogojno veljati eno:

„Pot je različna, cilj je skupen!“ Če so si vsi volilci o tem na jasnem, potem bodo prihodnje volitve prispevale k rešitvi Avstrije.

Jugoslavija

Papež Pius je imenoval v ponedeljek Josipa P. Hurleya, škofa pri sv. Avgustinu, za delegata sv. Stolice v Beogradu.

Vsebina norimberške obložnice

Med šest organizacij, imenovanih v norimberški obložnici, spadajo: Reichsregierung (nemška vlada), Korps der politischen Leiter der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei (politično vodstvo nacistične stranke), Schutzstaffeln der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei (splošno znana pod imenom SS, v kateri je tudi Sicherheidsdienst ali SD), Geheime Staatspolizei (tajna policija, znana pod imenom Gestapo), Sturmabteilungen der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei (znana pod imenom SA), glavni stan in vrhovno poveljstvo nemških oboroženih sil.

V prvo skupino utemeljitev obložnice (splošni načrt ali zarota), spada:

Vsi obtoženci so se v dobi pred 8. majem 1945 kot voditelji, organizatorji, osnovatelji ali sokrivci udeležili sestavljanja ali izvrševanja skupnega načrta za zločine proti miru, vojne zločine in zločine proti človečnosti, kakor jih je označil statut tega sodišča in so po besedah tega statuta osebno odgovorni za svoje dejanje in za vsa dejanja, ki jih je izvršila katera koli druga oseba pri izvajanju tega načrta ali zarote.

Značilna sredstva, ki so jih sistematično uporabljali v tej vojni so bila umor, zlostavljanje, prisilno delo in deportacija številnega prebivalstva zasledenih področij, ubijanje in zlostavljanje vojnih ujetnikov ter ljudi, zajetih na visokem morju, zapiranje in ubijanje talcev, plenjenje javne in zasebne imovine, divje uničevanje mest, mestnih središč in vasi in uničevanje, ki ga ni opravičevala vojaška nujnost.

Obtoženci so pripravljali zločine proti človečnosti tako na nemškem ozemlju, ka-

Nadalje je g. generalni poročnik govoril še o življenjskih pogojih. Vso pomoč, ki jo Avstrija sprejema, gre na njen račun. Omenil je, da se z vso odločnostjo bori proti črni borzi, da se sicer zaveda, da pomeni zasedba obremenitev države, toda Avstrija se mora zavedati, da je prvenstvena naloga angleških čet pomoč (promet, cestne železnice, železnice itd.), razen tega pa so prinesle znatne zaloge s sabo. V teh časih je treba najprej zadovoljiti nujne potrebe, zahteve udobja pridejo šele za njimi na vrsto.

„Bodite uverjeni, da ljubim Vašo Koroško in da bom z zanimanjem zasledoval njene napore.“

DEŽELNI GLAVAR PIESCH ODGOVARJA

V imenu začasne deželne vlade je odgovoril deželni glavar Piesch ter se zahvalil za vso pomoč, ki so jo angleške čete nudile Koroški.

Dejal je: „S priznanjem Rennerjeve vlade, ki nas je vse zelo vzradostilo, se je storil velik korak naprej. Kajpa bodo šele volitve ustvarile osnovo za vlado, ki bo ddcela ustrezala narodni volji. Na Koroškem stojimo sicer pred živahno volilno tekmo, vendar ni dvoma, da se vse stranke zavedajo, v koliki meri stoji skupne koristi naše koroške dežele nad strankarskimi koristmi.“

Nato so posamezni deželni svetniki sprožili razgovor o perečih dnevnih vprašanjih. Deželni svetnik g. Herke je prosil da bi se

pospešila vrnitev Nemcev v Nemčijo, ter da bi se omilile težave pri prevozu lesa, deželni svetnik g. Ferlitsch je opozoril na veliko potrebo gnojil ter krme, deželni svetnik g. Sagaischek je prosil, da se izdajo došlej zaplenjeni stroji ter orodje, deželni svetnik g. Tschöfenig je sprožil vprašanje zaplembe stanovanj.

DR. TISCHLER SE ZAHVALJUJE ZA ANGLEŠKO POMOČ PRI VRNITVI KOROŠKIH SLOVENCEV NA SVOJE DOMOVE

Deželni svetnik dr. Tischler je izrekel britanski vojaški vladi zahvalo, ker je pomagala pri vrnitvi izgnanih koroških Slovencev. Zahvalno je ugotovil, da so se sedaj skoroda vsi Slovenci vrnili v svoje domove. Prosil je, da bi se dal na razpolago denar, da se prebredejo najhujše težave. V odgovoru je generalni poročnik McCreery opozoril na dejstvo, da je v ta odobrenih že 150.000 šilingov, in je pripomnil, da je v pretresu predlog o nadaljnji vsoti, ki se naj nameni preganjanjem Slovincem.

Nagovor Trumana na češkoslovaški narod

Povodom obletnice osvoboditve Češkoslovaškega naroda, je poslal včeraj predsednik Truman sledeči nagovor češkoslovaškemu narodu: „Ker so bila načela demokracije in svobode, iz katerih se je pred 27 leti rodila republika, v dveh vojnah zmagosna, bo češkoslovaški narod odločen, še enkrat prispevati k svetovnemu miru.“

Ob priznanju avstrijske vlade

BESEDE DEŽEL. GLAVARJA PIESCHA

Z zadoščenjem in polna zahvale do zaveznikov je vzela Avstrija na znanje, da je Začasna dunajska vlada čakala mednarodno priznanje. Začenši z 20. oktobrom 1945, obstoja torej druga avstrijska republika kot mednarodno dejstvo.

Zdaj se lahko lotimo dela. Vemo, delo ne bo lahko. Ovire so znatne, toda upati smemo, da pojde poenotenje uprave v Avstriji odlej hitreje svojo pot. Reševanje gospodarskih vprašanj bo zdaj deležno enotnosti. Mi na Koroškem bodimo britanski vojaški vladi hvaležni za podporo, ki nam jo je doslej naklonila. V bodoče bomo morali stati na lastnih nogah. S tem bo slonela na nas večja odgovornost. Uverjen sem, da se bo politična zrelost našega ljudstva obnesla. Složno moramo delati in samo ena želja nas

prebivalstvo, ga zlostavljali in zapirali brez zakonitega postopka. Umore in zlostavljanja so izvrševali na različne načine, med katere spadajo streljanje, obešanje, plinske celice, prisilna dela, ki presegajo moči tistih, ki bi jih morali izvrševati, nezadostna zdravstvena voditvi: da rešimo deželo iz vseh nevarnosti, ki ji pretijo, ter jo obnovimo. Lakota, stanovanjska stiska, kužne bolezni, gospodarsko pomanjkanje — vse to bo treba premagati. Dokazati moramo, da si lahko sami pomagamo, potem nam pomorejo tudi drugi.

S priznanjem zvezne vlade smo storili tretji korak k obnovi republike, in ta korak je odločilen. Prvi korak je bil, ko smo naslovili naš poziv na koroško ljudstvo — bilo je o padcu nacizma. Drugi korak je pomenilo priznanje Zazačne pokrajinske vlade po Angležih. Danes pa nam je usojeno, da smemo pozdraviti svojo zvezno vlado. To je zgodovinska stvar, in to mi daje povod, da kličem koroškemu ljudstvu, naj stori svojo dolžnost. Draga domovina Avstrija, pozdravljena!

niška pomoč, kakor tudi nasilnosti in mučenja vseh vrst.

V nekaterih zasledenih državah so se obtoženci vmešavali v verska vprašanja, so preganjali duhovščino in samostanske redove ter zaplenjevali cerkveno imovino.

Odločno in sistematično so skušali iztrebiti celo razne in narodnostne skupine.

Prebivalci zasledenih področij so morali sistematično prestajati mučenja vseh vrst, da bi kake stvari izdali, bili so zaprti brez postopka v najbolj nečloveških in neusmiljenih okoliščinah.

V koncentracijskih taboriščih je bilo internirancem zabranjeno vsakršno dopisovanje. Izginjali so brez sledu in nemški oblasti niso nikdar dale kake vesti o njihovi usodi.

Papež k položaju žensk v javnem življenju

O položaju ženske v javnem življenju je govoril v nedeljo papež v Vatikanskem radiju. Vpoklicanje ženske k dobrodelnim delom vzgoje otrok, oskrbovanja bolnikov in samozatojevanja v raznih oblikah, tako je rekel Papež, jih posebno usposablja tudi za udeležitev javnega življenja.

Odpust avstrijskih vojnih ujetnikov

Angleška vojaška oblast javlja, da bo odpuščenih 100.000 avstrijskih ujetnikov na štajerskem in Koroškem. Vsak teden jih bo do deset tisoč odpuščenih.

Razorožitev Japonske

General Douglas MacArthur je zdaj uradno objavil popolno razorožitev japonskih oboroženih sil. Čudežno je, da so to lahko objavili že 15. oktobra. Prava zasedba se je pričela 28. avgusta, ko se je na letališče v bližini Tokia spustilo 48 ameriških letal z osebjem za glavne stane.

Tedaj se je nahajalo samo na matičnem ozemlju 4 milijone japonskih vojakov in mornarjev. V manj kot dveh mesecih je nekaj tisoč mož razorožilo in razpustilo to ogromno silo, ne da bi izgubil življenje en sam Američan.

Italijanske volitve šele sponladl

Minister Pietro Nenni, pooblaščenec za volitvene priprave in tajnik italijanske socialne stranke, je naznanil svoji stranki, da se volitve v ustavodajni Zbor, ki naj odloči, ali bo Italija ostala monarhija ali bo zadočila republikansko ustavo, ne bodo vršile pred pomladjo.

Da so bile volitve, ki bi se naj vršile še pred zimo, preložene, je več vzrokov. Vkljub vsemu predvidevanju še ni končana zavezniška vojaška zasedba. Italija še ni prejela nobene mirovne pogodbe. V razdejanih mestih je bilo do sedaj nemogoče sestaviti popolne volilne sezname.

Uničenje nemške naprave za „leško vodo“

Že pred zimo 1911 - 42 so ugotovili zavezniški, da so nemški znanstveniki pri raziskovanjih atomske bombe zelo uspešni. Za poskuse so Nemci uporabljali tako imenovano težko vodo. Zdi se, da so se je posluževali kot „moderatorja“, s katerim so zmanjševali brzino nevtronov pri bombardiranju urana.

Nemci so proizvajali težko vodo v neki tvornici na Norveškem. Jasno je, da je postala ta tovarna za Britance in Američane cilj številnih napadov.

GORSKO SKRIVALIŠČE

V srcu severnega Telemarka leži dolina Rjukan. Dolina je globoka, kakih 32 km dolga razpoka s strmimi stenami. Na zgornjem koncu doline leži jezero Mjoes, na spodnjem pa jezero Tin Sjøe.

V Vemorku, približno na sredi doline, stoji velika elektrarna, ki se je specializirala na proizvodnjo nitrata iz atmosferskega dušika za umetna gnojila. Poleg nje je v Vemorku še poseben obrat z napravami visoke napetosti, za katerega je naredil načrte Lief Tronstad iz Trondheima, svetovno znani znanstvenik, ki je na srečo leta 1940 odšel v Anglijo. Ko pa se je proti koncu vojne vrnil na Norveško so ga na grozen način umorili. Stavba ima sedem nadstropij.

V dolini Rjukan živita dva brata Skinnerland. Eden je v službi pri jezeru Mjoes, drugi pa, s katerim je povezana naša zgodba, je kmet.

POZNAVANJE KRAJA

Marca 1942 je ta drugi Skinnerland odšel v Anglijo, da bi se pridružil norveškim silam. Naenkrat pa so tisti, ki so se tam ukvarjali z Norveško, spoznali vrednost njegovega poznavanja kraja. Moral je nazaj, da bi tako ustvaril člen med Vemorkom in Londonom. Naučili so ga skakati s padalom in čez kakih deset dni se je spustil na severni Telemark.

V teku treh naslednjih let, do nemške kapitulacije, je bil Skinnerland vodilni genij v Rukanu, ki je opazoval vsako gibanje Nemcev in takoj izprno poročal. Vedno je delal na svojo roko. Če govorite z njim, dobite vtis, da je človek izredne samozavesti; je pa tudi zelo prijeten. Še eno dobro lastnost ima: zelo je potrpežljiv. Zavezniški so imeli res srečo, da so dobili tako sposobnega človeka.

Načrti na zapadu so postopoma dozorevali. Odločili so se, da bodo Vemorku zadali prvi udarec s kombiniranimi operacijami. V načrtu so imeli da bodo spustili z jadrallim letalom okoli 40 ljudi, ki naj bi obvladali nemške straže in uničili obrat.

Oktobra 1492. so spustili na norveška tla štiri člane predstraže, ki je bila opremljena z radio aparati. Može pa so padli precej daleč od cilja. Skupina se je pridružila Skinnerlandu šele po mučnem pohodu preko gor. — Približno mesec pozneje so napravili prvi poskus kombinirane akcije z dvema motorinima in dvema brezmotorinima letalom. V zadnjem trenutku pa se je vreme, ki je v teh krajih vedno slabo, nenadoma sprevrglo. Eno motorino in obe jadralni letali sta tresčili v skalovje in med ruševinami so Nemci našli tudi zemljevid, na katerih je bil točno označen njihov cilj — Vemork.

To je sprožilo plaz. Nemci so preiskali ves Rjukan. Predstraža je morala pobegniti. Samo Skinnerland je ostal, pa tudi on se je poslovil od svojega brata in odšel na sever v hribe. Ker se je sedaj že popolnoma spoznal v uporabi radia in šifer, je osnoval svojo lastno službo.

Vendar pa so našli ljudi, ki so bili pripravljene nadaljevati začeto delo, ki se je prvič ponesrečilo. Dne 16. februarja 1943. so pri-

Zavezniški kontrolni svet avstrijski vladi

V soboto, dne 20. oktobra, so se na Dunaju sestali vrhovni zastopniki zasedbenih sil v Avstriji.

Po zaključku zasedanja zavezniške kontrolne komisije za Avstrijo, je bilo izdano naslednje uradno poročilo:

„20. oktobra se je pričela pod predsedstvom generalleutnanta Sira Richarda McCreery-a redna seja zavezniške nadzorstvene komisije. Generalleutnant McCreery, maršal Ivan Konjev, Generalleutnant Emil Belthouard in generalmajor A. Grunther v zastopstvu generala Marka Clarka, so se v spremstvu političnih zastopnikov in načelnikov štabov udeležili konference.

Po navodilih, ki so jih prejeli člani kontrolne komisije od svojih vlad, so izjavili, da bo oblast začasne avstrijske vlade, razširjena ob konferenci deželnih delegatov, razširjena nad vso Avstrijo in sicer pod nadzorstvom zavezniškega sveta. Ena glavnih nalog začasne vlade bo, čimprej mogoče izvesti svobodne volitve, najpozneje pa do 31. decembra 1945.“

Dan kasneje se je objavilo celotno besedilo memoranda, ki ga je Zavezniški kontrolni svet predložil državnemu kanclerju dr. Rennerju, in ki vsebuje priznanje Začasne vlade s strani štirih velesil.

Posamezne točke tega memoranduma so:

blizno 50 km severno od Rjukan spustili na 1000 m visoko planoto rušino edinico štirih ljudi, ki ji je poveljeval poročnik Ronneberg.

Teden dni se je moral Ronneberg s svojimi ljudmi kriti pred neurjem, ki je tam divjalo. Potem pa so se premaknili, da bi prišli v stik s šestimi Skinnerlandovimi ljudmi.

Ronneberg je bil nenavadna pojava. Visok Viking, teman z modrimi očmi. Kot izgleda, mu je še precej manjkalo do trideset. Teško bi se bilo zamisliti boljšega poveljnika za podjetje, ki je bilo skoro brezupno.

Ko 24. februarja padel mrak, se je začel Ronneberg s svojimi devetimi ljudmi pomikati v dolino, da izvede napad. Bilo je odjuga. Globoko so se ogrezali v sneg. Ronneberg je kasneje pripovedoval, da je bil to najtežji del vsega podjetja.

Nemci so okrog obrata položili minka polja. V službi so imeli tudi štiri norveške čuvaje. V čuvajnici je bilo tudi 15 nemških stražnikov.

Ronneberg je razdelil svojo skupino na dva dela. Štirje moške so tvorili uničevalno skupino, šest jih je ostalo za kritje. V temi so napadli in obvladali štiri norveške čuvaje. Oddelek za kritje je obkolil čuvajnico, ostali štirje pa so vstopili v zgradbo visoke napetosti.

Po zaslugi Lief Tronstada in Skinnerlanda je Ronneberg poznal vse koticke poslopja tako dobro kot svoj lastni dom. Vsak naboj eksploziva je tako točno spadal na svoje mesto, da se je Ronnebergu zdelo, da se še vedno vadi na modelu, ki ga je bil v Angliji zanj zgradil Tronstad.

KOČLJIVA ZADEVA

Skupina je imela nalogo, da uniči tisti del naprave — in nič drugega — kjer so proizvajali težko vodo. Eksplozivo je bilo prirejeno samo v ta namen.

Vžigala so bila nastavljeni na tri minute. Ker pa je Ronneberg mislil, da bi Nemci lahko prišli prej, je skrajšal čas na 30 sekund. Ko je nastala eksplozija — eksplozija, ki je pomenila, da Vemork devet mesecev ne bo mogel več proizvajati težke vode — je ležala Ronnebergova skupina tiho v zakloniščih v bližini tvornice.

Ob zamolki eksploziji so se odprla vrata čuvajnice in neki vojak je začel opazovati okolico. Šest ljudi je namerilo puške, toda nihče ni sprožil. Bil je napet trenutek. V pričanju morda, da je divja žival sprožila eno izmed min, ki so bile položene okoli zgradbe, je Nemeč spet zaprl vrata. Nevarnost je minula, Ronneberg je s svojimi ljudmi odšel; ostal je samo Skinnerland.

Naenkrat so Nemci poslali 1400 mož, ki naj bi preiskali okolico. Po njihovi izjavi so upali, da bodo v gorah našli cel padalski bataljon. Odjuga pa je zabrisala vse sledove in zgrešili so tudi Skinnerlanda.

NADALJNI NAPADI

Ronneberg je s svojo skupino po naporu potovanju preko Švedske prišel v Anglijo, kjer je bil odlikovan. Šele danes si lahko pravilno predstavljamo, kaj bi se bilo lahko zgodilo, če takrat ne bi bil uspel.

Ronnebergova akcija je sicer preprečila nadaljno proizvodnjo težke vode, vendar pa ni popolnoma dosegla svojega namena. Napade na Vemork so nadaljevale leteče trdnjave. Osem mesecev kasneje so zadele elektrarno, raztrgale eno izmed vodnih napeljav in lahko poškodovale tudi naprave visoke napetosti.

Napad ni bil močan, vendar je Nemeč preprečil, da zavezniški ne bodo nehali prej, dokler ne bodo naprav zbrisali z obličja zemlje. Zaradi tega je Skinnerland lahko februarja 1944 poročal, da nameravajo ukiniti Ve-

1. Zavezniški svet je preučeval memorandum od 28. septembra 1945, v katerem je dr. Renner sporočil sklepe deželne konference, ki je trajala od 24. do 26. septembra. Člani Zavezniškega sveta z veseljem naznanjajo, da so njihove vlade pritrdile predlogom, razširiti avtoriteto Začasne avstrijske vlade na vso Avstrijo.

2. Začasna avstrijska vlada bo delovala pod kontrolo Zavezniškega kontrolnega sveta kot najvišje oblasti v Avstriji. Zavezniška kontrolna komisija bo nadzorovala vladne odloke.

3. Ena glavnih nalog Začasne avstrijske vlade bo, da čimprej izvede svobodne volitve, vsekakor pred 31. decembrom t. l.

4. Začasna avstrijska vlada je pooblaščenca izdajati zakone, ki bodo veljavni za vso Avstrijo, pod pogojem, da jih prej predloži Zavezniškemu svetu v kontrolo. Drugi pogoj je, da ti zakoni ne smejo zadevati naredb, ki so bile izdane v predelih Avstrije, zasedene po bojnih silah Sovjetske zveze od 1. maja 1945 do trenutka, ko bo izšel nov, za vso Avstrijo veljaven zakonik.

5. Vsebina memoranda ne spremeni ničesar na zakonih Vojaške vlade, ki so sedaj v veljavi.

DR. RENNER K PRIZNANJU

Dr. Renner smatra priznanje Začasne vlade za prvi korak na poti Avstrije k neodvisnosti. V nekem posredovanju z inozemskimi zastopniki tiska je dr. Renner izjavil, da mora drugi korak na tej poti biti gospodarska neodvisnost, ki jo bo treba doseči s poživitvijo kmetijstva in industrije ter z ožjimi trgovskimi stiki z drugimi državami. V času te prehodne periode pa je potrebna pomoč zavezniškov in ustanove UNRRA.

Dalje je dr. Renner sporočil, da se bo Avstrija potegovala za sprejem med Združene narode.

VOLILNI ZAKON SKLENJEN

Kabinetni svet je v petek pri nekem izrednem zasedanju določil volilni zakon. Ta vsebinsko odgovarja tozadavnim sklepom deželne konference in v bistvu vsebuje iste določbe, kot so bile veljavne pri zadnjih volitvah v Avstriji leta 1930.

Poskrbljeno bo, da bo krajevno odsotnim osebam z jamčena možnost izvajanja volilnih pravic. Odklonitev volilne pravice za pripadnike in pripravnike NSDAP, ter njenih formacij z znanimi izjemami je temu primerno zasidrana v volilnem zakonu.

ČASTNI DOKTORAT ZA DR. RENNERJA

Odposlanstvo dunajske univerze pod vodstvom rektorja dr. Ludvika Adamoviča je obvestilo začasnega državnega kanclerja, da je dunajska univerza izvršila sklep, podeliti mu častni doktorat državnostva. Oficijelna slavnost se bo vršila 27. oktobra na dunajski univerzi.

SOVJETSKA ZVEZA BO SKLENILA

DIPLOMATSKE ODNOSAJE Z AVSTRIJO

Vlada Zveze socialističnih sovjetskih republik je obvestila Začasno avstrijsko vlado o prevzemu diplomatskih odnosov. Istočasno je Začasna vlada povabljenja izmenjati poslanika s sovjetsko vlado.

Po volitvah v Franciji

Skoraj 6% v Franciji voljenih poslancev so ženske, ki so bile prvič voljene v parlament. Skupno znaša število ženskih poslancev 31. Med temi je 14 pripadnic komunistične stranke, ki se je najbolj zanimala za kandidature žensk. Izjavile so, da naj bodo voljene ženske, da pomagajo pri veliki nalogi zgradbe porušenih domov.

Kakor poročajo iz Pariza, triumfirata komunistični časopis „Humanité“ in katoliško-republikanski „Aube“, medtem ko kaže socialistični listi „Le Populaire“ znake razočaranja.

JG-Farbenwerke zletijo v zrak

Nekatere tovarne I-G-Farben-Industrije v ameriškem zasedbenem pasu so bile v teku zadnjih 10 dni razstreljene.

mork, kar pa se ne bo zgodilo prej, preden ne bodo z železnico odpeljali vse zaloge težke vode v Nemčijo.

Istočasno je kakih 90 kilometrov od Vemorka deloval poklicni saboter — nek Haukelid — ki je dobil zdaj navodilo, naj stopi v stik s Skinnerlandom, da se bodo spogledali s preostanki težke vode.

Ko je Haukelid prišel v Rjukan, je dognal, da bo stvar najlažje zgrabiti ob priliki prevoza težke vode s trajektom čez jezero Tin Sjøe. Ob nedeljah zjutraj je z ladjo običajno potovalo le malo Norvežanov. Ker je bil Haukelid v službi, ki mu je omogočala, da je lahko zadržal prevoz, je zadevo uredil tako, da bi moral transport čez jezero naslednjo nedeljo. V soboto so Nemci dragoceni zaklad naložili na dva tovorna vozova.

Postavili so močne straže in močno osvetlili ves prostor. Haukelid si je mislil svoje in odšel na krov prevozne ladje.

ZADNJI UDAR

Haukelid je bil izgotovil dva peklenka stroja, ki ju je opremil z mehanizmom dveh budilk. Ker je računl, da bo ladja prišla na

Kratke vesti

Prezident Truman je na konferenci tiska potrdil, da je prosil ministrskega predsednika Attleea, da izda 100.000 Zidom dovoljenje za potovanje v Palestino. Rekel je, da je stavil nekatere predloge, o katerih še vedno premišljuje, toda da noče navesti posebnosti, da bi ne bilo videti, kakor da skuša na britanskega ministrskega predsednika pritiskati.

*

Predsednik čehoslovaške republike dr. E. Beneš je podpisal dekret o ukinitvi nemškega vseučilišča v Pragi, ki je dne 5. maja, to je dne upora praških meščanov, prenehalo obstojati, ter bo za večne čase ukinjeno kot čehoslovaškemu narodu sovražno. Vsa poslopja in vsa oprava bodo last češkega vseučilišča. — Z drugim dekretom so bile zaprte tehnične visoke šole v Pragi in Brnu. Oba dekreta veljajo za nazaj, začetni z dnem 17. novembra 1939, to je onega dne, ko so Nemci zatvorili češke visoke šole in mnogo dijakov in profesorjev umorili ali pa vrgli v ječo.

*

Agencija „Associated Press“ javlja, da pričakujejo tu zadnjo skupino židovskih beguncev iz Evrope, katerim bodo dovolili, da se naselijo v Palestini v soglasju s številom, ki ga predvideva angleška „Bela knjiga“ iz leta 1939.

Skupina, ki bo čez dva tedna prispela v Palestino prihaja iz Rumunije ter šteje približno 1000 oseb. Velik del novih židovskih priseljencev je prišel nacistična koncentracijska taborišča.

*

Medicinska fakulteta univerze v New Yorku je javila odkritje novega zdraviljenja za rano na želočni sluznici, ki olajša bolečine v 24 urah.

Zdravljenje temelji na prehrani s proteinom „amigen“, ki v večini slučajev zaceli rano v dveh ali treh tednih.

*

United Press poroča, da se je ubil znani ameriški slikar Newell C. Wyets, ko se je tovrni vlak zalezel v njegov avtomobil na nekem križišču v predmestju Filadelfije.

Pokojnik je bil 63 let star ter je imel pri sebi v avtomobilu v trenutku nesreče svojega štiriletnega nečaka, ki je tudi umrl.

*

Reuter poroča, da bodo ta teden prepekljali 120 tisoč japonskih vojnih ujetnikov, ki so jih ujeli na raznih področjih jugovzhodne Azije, na otok Rembang, ki ima 182 km² in je oddaljen 45 km od Singapura.

Tu bodo ostali dokler ne bo Japonska poskrbela za njihov povratek v domovino. Sekali bodo pragozdove in si gradili bivališča ter obdelovali zemljo.

*

Kakor je poljski poslanec v Londonu, dr. Henrik Strassburger, danes naznanil v neuradni tiskovni konferenci, je poljska vlada ustavila vse ukrepe v zvezi s prisilnim izgonom nemških državljanov. Izjavil je britanskim tiskovnim poročilom o nadaljnji izselitvi nemških civilistov iz zahodne Poljske: „Dvomim o tem, če je človeška sila v stanju, to spontano gibanje prebivalstva zadržati. Večina teh Nemcev pride, kakor se poroča, iz ozemelj, ki ležijo v mejah Poljske pred vojno.“

*

Ministrski predsednik Attlee je izjavil, da si Delavska stranka, ki je prevzela kontrolo nad britansko vlado, prizadeva sestaviti novo družbo miru, svobode in socialne pravičnosti.

„Delamo dalekovidne načrte“, je izjavil Attlee na konferenci škotske Delavske stranke. „Sestavljamo program zakonodaje, ki nima primere v naši zgodovini v mirovnem času.“

Attlee je izjavil, da je cilj Delavske stranke pospešiti razvoj parlamentarnih poslov, ne da bi pri tem zavračali pravične ugovore opozicijske kritike ali kakorkoli omejevali njene svetovalne funkcije.

najglobokejše mesto jezera okoli 11. ure dopoldne, je uri naravnal na imenovani čas. Preostajalo je še samo, da najde primeren prostor za peklenka stroja.

Spočetka sta on in njegov pomočnik računala s strojnim prostorom. Tam pa so bili inženirji, ki so kvartali. Nato sta hotela namestiti bombi v skladišču. Tudi tu je bilo nemogoče, ker bi ju bilo lahko opazili s krova. Potem pa se jima je le posrečilo. Namestila sta peklenka stroja pod krmo. Haukelid je računl, da ladje ne bo mogoče več upravljati če se bo začela krma pogrezati. Tako je Nemci tudi ne bi mogli več spraviti na obrežje.

Še isto noč sta se Haukelid in njegov pomočnik napotila proti Norveški. Še prej pa je Haukelid javil v London, da se bo prevozna ladja potopila okoli 11. ure dopoldne. Kot vedno, je tudi topot Skinnerland ostal. Tudi on je poslal poročilo: točno ob 10.45 se je ladja z vsem tovorom težke vode po načrtu potopila.

Skinnerland je imel do konca vojne potem še druge naloge, toda zadeva s težko vodo je bila s tem opravljena.

Skrbi za tekstilne izdelke po vsem svetu

Poleg obskrbe z živili spada tudi obskrba z obleko danes k velikim problemom na svetu. Mednarodna bombažna industrija se nahaja pred velikansko nalogo, če hoče oskrbeti ljudstvo kolikor mogoče hitro z nujno potrebnim bombažnim blagom. Pri tem pa je vredno omeniti, da je surovega bombaža dovolj. Vkljub nazadovanju proizvodnje surovega bombaža, je med vojno vsled omejenega izdelavanja tkanin, prišlo do velikanskega nakopičenja surovega bombaža. Velike težave torej niso nastale vsled pomanjkljivega dovoza bombaža, temveč vsled zmanjšane možnosti predelave. Nazadovanje v izdelovanju tekstilnega blaga je večje, kakor bi mislili, in potrebno bo še najmanj eno leto ali dve, preden bo dosežena proizvodnja izpred vojne. Toda niti ta bi ne zadostovala za kritje sedanjih potreb. Sicer je izguba tekstilnih tovarn razmeroma majhna. V bistvu so utrpela huda razdejavanja le japonska tekstilna podjetja, medtem ko tovarne po Evropi niso tako strašno razdejane. Francija n. pr. ni izgubila več kakor petino svojih tekstilnih tovarn, predilnice Zedinjenih držav, Velike Britanije in Indije pa so ostale nepoškodovane, a kapaciteta brazilske bombažne industrije se je celo pomembno povečala.

Toda tovarniški objekti in stroji niso edini faktorji za možnost proizvodnje. Kaj pomaga, če pa primanjkuje ljudi, ki bi jih upravljali. Pomanjkanje delovnih moči najhuje teži bombažno industrijo. V Angliji se je znižalo število delavcev, zaposlenih v bombažni industriji, od leta 1939. do danes za polovico.

Prvi uspehi streptomocina

Streptomycin, učinkovito sredstvo proti okuženju, ki ga pridobivajo iz plesni, so z velikim uspehom uporabili že v več kot 40 primerih.

Po izjavi polkovnika Duncana, zdravniškega svetovalca ameriške vojske, so streptomocin uporabili v 20 vojaških bolnicah proti tifusu in spolnim boleznim, ki jih ni bilo mogoče ozdraviti s penicilinom in sulfamidicini. Z novim sredstvom so rešili tri osebe, umrli pa bi tudi še nekateri drugi bolniki, če ne bi uporabili tega novoodkritega zdravila.

Po poročilu lista „New York Herald Tribune“ se je streptomocin v nekaterih vojaških bolnicah dobro obnesel tudi pri zdravljenju jetike. Zdaj preizkušajo novo sredstvo tudi v bolnici za gobavce v Carville.

Velikanski turbinski kompresor v Rusiji

V tovarni strojev v Nevskem grade turbinski kompresor, ki tehta 30 ton in ima električni motor za proizvodnjo tekočega kisika za raziskovalni zavod profesorja Kapitza. Stroj dela z 5000 obrati na minuto. Prihodnje leto je v načrtu več takih serij.

Pod lipo

(Nadaljevanje.)

Kar v zadregi je bil, kaj jim naj pove, da bodo vsaj nekoliko zaslužili, da ne išče sebe, ampak da jim hoče biti samo posredovalec božje resnice in božjih milosti, ki ne bodo rešile samo njihovih duš, ampak bodo tudi v njihovo vsakdanje življenje prinesle več sonca, veselja in miru. „Mir je velik božji dar. Čeprav si ga moramo včasih z orožjem v roki priboriti, ga vendar nikdar ne moremo z orožjem ohraniti. Pri narodih prav tako kakor pri sosedih. Če se sosedu sporečeta zaradi mejnika in jima sodnik odmeri pravico, še ne bo zavladal mir med obema družinama, če oba ne priznata pravičnosti sodnikove razsodbe. Mir v družinah, mir med sosedmi, mir med narodi bo šele takrat trajen, če se bodo ravnali vsi po Pavlovem opominu. Drug drugega prenašajmo v ljubezni! Ne vzroji takoj če ti brat po nerodnosti stopi na prst ali te prijateljsko opomni na kako napako z namenom, da jo odpraviš in postaneš boljši človek, ne stresaj svoje slabe volje nad brati in sestrami, ne nad družino. Zavedaj se zlasti ob trenutkih, ko te hoče nadvladati strast, da smo vsi otroci istega Očeta ter na Kristusov opomin, da bodo neverniki po tem spoznali, da smo kristjani, če se bomo ljubili med seboj. Ljubezen pa ne pozna prepirljivosti in sovraštva, ampak dobrohotno pomoč vedno in povsod ter vsakemu, ki je pomoči potreben. Mir pa je tudi posledica duhovne edinosti. Zato skrbimo za duhovno edinost s tem, da bomo tudi v verski izobrazbi stalno rasli

in se izpopolnjevali. Kakor se moramo tudi v vsakdanjem življenju še vedno učiti, čeprav smo že zapustili šolske klopi, tako moramo svojo versko izobrazbo izpopolnjevati ter vedno globlje spoznavati svojo vero, nje resnice in življenje v božji milosti, da bomo žive mladike vinske trte, ki je Kristus. Ko se bo v nas vseh pretakal isti sok božje milosti, bo vedno manj razprtij v družinah, vedno manj zavisti in sovraštva med sosedmi, pa tudi med narodi. Z življenjem po božji volji si bomo zaslužili oni mir, ki ga svet ne more dati, ki je pa vendar neobhodna podlaga vsakega resničnega miru, namreč božji mir. Voska uničuje, mir pa ustvarja pogoje za rast in napredek na vseh področjih človeške kulture, v gospodarstvu, v družinskem, narodnem, državnem življenju, v znanosti in umetnosti ter mravnosti. Zato poslušajmo Pavlov opomin in doprinesimo tudi mi vsak svoj kamen k stavbi trajnega miru. Amen.“

Ko je stopal župnik Lambert s prižnice je že donela po cerkvi slovenska pesem. Kar ni se je mogel naslišati, saj je že tako dolgo ni več slišal. Svetovni mogotci so jo pregnali iz božjega hrama, sedaj pa se je zopet vrnila v vsem zmagoslavju. Tisti pa, ki so jo pregnali, so sramotno končali. Ljudstvu so hoteli prepovedati, da bi smelo v svojem materinem jeziku moliti k svojemu stvarniku in s svojo pesmijo poveljčevati Vladarja narodov. Sedaj je narod zopet dobil pravico, da sme

Premog — črno zlato Evrope

Evropa je sedaj v velikanski stiski radi pomanjkanja premoga. Gospodarstvo Srednje Evrope je enostransko usmerjeno le na premog. Razen nekaj poizkusov manjših držav kakor Švice, Italije in Avstrije, nadomestiti premog z elektriko, je premog edini vir energij in kemičnih osnovnih tvarin za centralno Evropo.

Pridobivanje premoga zahteva naporega dela in izurjenih delavcev. To je prva prepreka, ki ovira doseči proizvodnjo v predvojni višini. Premogovnike Nemčije na ozemlju Rurhe in Saare ter v Aachenski kotlini, ki bi morali kriti glavni del potrošnje premoga, je večji del rudarjev zapustil v trenutku premirja. Mnogi podnevni rudarji so bili Poljaki, ki pa se sedaj ne vozijo več v rudokope. Porast rudarjev se je znižal na minimum.

Druga težava pri pridelovanju premoga je stanje dvigalnih naprav. Brezobzirna obraba slabi proizvodnjo. Povrh svega pa so tudi neposredni vojni dogodki povzročili velikansko škodo.

Čeprav se je pridobivanje premoga julija meseca letošnjega leta znižalo za 15%, je vendar ostal velik del izkopenega premoga

in koksa na mestu, vsled pomanjkanja prevoznih sredstev. Porušenje vodnih in železniških naprav predstavlja najresnejšo in najpomembnejšo težavo pri olajšanju premogovne stiske.

Sklep držav zmagovalk, prepustiti nemško pridobitev premoga leta 1945/46 osvobodnim državam brez obzira na lastno potrebo, obrača naš pogled na premogovne razmere v Zahodni Evropi. Francija, ki je pred vojno imela glavno aktivno mesto v evropski premogovni bilanci, se vendar nikoli ni mogla odpovedati uvozu znatnih množin premoga. Tudi francoski premogovniki so utrpeli veliko škodo, posebno na severu, kjer so bežeče nemške čete načrtno rušile naprave.

Druga zahodnoevropska država, ki zahteva premoga je Belgija, ki je v predvojnem času izhajala brez uvoza, razen nekaj posebnih vrst premoga. Stalno se nižajočim proizvodnjam je sledil nagel padec na polovico normalne pridobitve.

Rešitev evropskih premogovnih problemov se lahko izvede le centralno in meddržavno. V tem spoznanju so maja 1945 ustanovili posebno evropsko premogovno organizacijo. Glavna naloga te organizacije je, kolikor mogoče pravično razdeliti premog, ki ga mora Nemčija dobavljati.

živeti svoje življenje. Mnogo je sicer škode, marsikdo se je pod pritiskom izneveril ne samo veri, ampak tudi narodu in dela čaka več, kot ga zmorejo človekova ramena. Toda sedaj zopet sije sonce, zopet je napočil dan, ko človek sme in more delati. Župnik Lambert ve, da ne bo štedil moči, ve pa tudi, da pri tem delu ne bo sam. Pametnega župana imajo v vasi. Župana, ki ve, da leži vrednost in moč naroda v srčni izobrazbi in v umski prosveti. Zato zre župnik Lambert z zaupanjem v bodočnost.

Po blagoslovu se je kar trlo ljudi pri županih pod lipo. Kar vsa vas se je zbrala na njegovo nekoliko skrivnostno povabilo. Mošta in kruha bi bilo materi županji gotovo zmanjkalo, če ne bi nekateri večji kmetje tudi prinesli na vse zgodaj materi Mojci nekaj hlebov in steklenic.

Ko se je živahno pozdravljanje in povpraševanje po tem in onem malo poleglo, je povzel besedo župan Martin: „Ko sem vas te dni vabil, da se danes po blagoslovu zberete pod našo starodavno lipo, je gotovo marsikdo uganil, čemu sem vas povabil. Nekateri gotovo še pomnite vsaj iz pripovedovanja starejših ljudi, da se je slovenski rod po naših vaseh zbiral ob nedeljskih popoldnevih pod vaško lipo. Vaška lipa je bila slovenska vaška visoka šola Stari, izkušeni možje so razlagali mladini svojo modrost, potujoči rokodenci so prinašali novice iz vsega sveta, ko še niso izhajali časopisi in še niso poznali radija. Pod lipo so se vaščani pomenili o svojih vsakdanjih skrbeh in težavah, pa tudi za šalo so katero povedali in za dobro voljo. Da niso pozabili na domačo pesem, ni treba posebej praviti, saj se še danes ne moremo zdržati, da ne bi katere zapeli, kadar se nas malo več zbere. Tudi godec je kedaj pa kedaj poskrbel za dobro voljo in zilijski „visoki rej“ je znan daleč preko koroških meja. Ko nam je po hudem trpljenju in preganjanju zopet zasijalo svobodno sonce, bi bilo pametno, mislim, da to staro navado zopet oživimo. Kar nas je starejših, ne moremo več v šolske klopi, da bi se še česa naučili, kar smo v tem času zamudili in česar nam tudi naše dvojezične šole niso dale — slovenske narodne vzgoje. Sicer se je pa tudi med tem časom veliko spremenilo, česar nismo mogli več prav zasledovati, odkar so nam vzeli našega „Koroškega Slovenca“ in prepovedali slovenske knjige. Pa tudi mlajšim ne bo škodovalo, če katero pametno slišijo izven šole. Ker vam z obrazov berem, da ste z mojim predlogom zadovoljni, vas za prihodnjo nedeljo zopet povabim. Če bo zunaj že preveč hladno ali bi deževalo, se bomo pa pod streho spravili. Zdaj bo pa pevski zbor zapel še nekaj narodnih pesmi. Toda pomagati morate vsi peti. Narodna pesem je šele takrat narodna, če jo vsi pejejo.“

Se dolgo se je glasila tisto nedeljo slovenska pesem pod županovo lipo. Ko so se proti večeru ljudje razhajali so si vsi želeli: „Pa na svidenje prihodnjo nedeljo!“

Rudolf Čuješ

Mladi Korotan

NAŠE LJUBE ŽIVALI

Konjič, hi, hi!
V hlevcu stoji.
Ta nas popelje,
To bo veselje!
Konjič, hi, hi!
V hlevcu stoji.

Kravca, mu, mu!
'Maš kaj senu?
Meso nam daš,
Mleko imaš.
Kravca, mu, mu!
'Maš kaj senu?

Kozka mek, mek!
Kaj je tvoj vek?
Nič ni več piti,
Nič ni dobiti.
Kozka, mek, mek!
Kaj je tvoj vek?

Kuži, hav, hav!
Vajej še prav!
Kruhek dobiš,
Bodi pri hiš!
Kuži, hav, hav!
Vajej še prav!

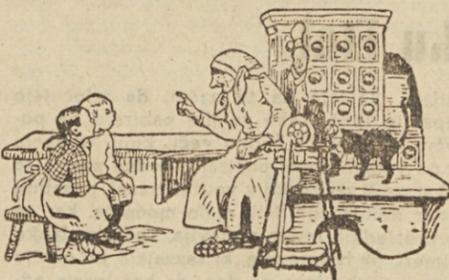
Muci, mav, mav!
Kje bo jemav?
V hlevcu, v hiši
Lovil bo miši.
Muci, mav, mav!
Kje bo jemav?

Va. Paulitsch

BABICE NI VEČ

Kako žalostno so zapeli zvonovi, ko smo se ob temni jami poslovili od tebe. Kako lepo je bilo, ko si bila še med nami. Ali se še spominjaš babica, kako si nam ob mrzlih zimskih večerih pripovedovala. Z Metko sva se kar zamaknila, ko si odrinila kolovrat in pričela pripovedovati. Vodila si naju preko go-ra in preko voda, tudi morje nam ni bilo pre-

široko samo, da smo prišli v deveto deželo. Še mucek, ta naš črni prijateljček je zadovolj.

ljno zamjavkal, kadar si mu govorila o maternih in rejenih miškah za devetimi gorami. Vsi smo si želeli tja, kjer si našla ti toliko lepega. In sedaj te ni več. Položili smo te v črno jamo in zagrebli. Nič mi ni hudo, pa tudi Metki ne. Mamica pravi, da si odšla v deveto deželo in da ti je pri ljubem Bogecu še lepše kot pri nas. Kar dobro se imej ljuba babica, a vendar na nas ne pozabi. Ko bo prišel čas, bomo pa tudi mi prišli k tebi.

DRAGEC SANJA

Na zeleni trati kraj gozda, tako je sanjal mladi Dragec, je živel kraljevič, ki je imel

vse polno lepih konj. K njemu se je napotil Dragec. S seboj je vzel najlepšo igralko, da jo bo zamenjal za konjička.

Kako se je začudil, ko ga je mladi princ popeljal v hlev in mu rekel, naj si izbere žival, ki mu je najbolj všeč. Namesto konj so stali v hlevu sami polži.

Dragec je nekaj časa gledal, nato pa je prijel mladega slinčka za roge in ga popeljal na dvorišče. Poskusil ga je zajezditi, pa ni šlo. Ves moker je bil od slinastega polža, a obupal ni. Za vsako ceno je hotel prijezditi na domače dvorišče in se pokazat mamici.

„Ja, Dragec, kaj si pa naredil!“ je rekla mamica in zbudila fantka. Dragec je debelo gledal, pa ni vedel, kaj naj vse to pomeni. Bratci in sestrica so se veselo smejali. Tudi nagajivi sonček je bil dobre volje, ko je sušil mokro posteljo.

Poglejte ga junaka, kak krepko vam caplja, z nahrbtnikom na rami, la gore se poda.

Še palico v roko, pa hajd v širni svet, da videl bo z vrh gore prelep slovenski cvet.

MED VEROUKOM

Kako mučno je sedeti v šoli. Naše največje veselje je pač takrat, ko zavoni šolski zvo-

Trdi orehi

I. Nagrobni spomenik

a		
a	a	b
	b	
d	e	m
o	o	p
s	s	t

soglasnik

kmečka jed

soglasnik

domača žival

žuželka

družinski član

Če nadomestiš črke z odgovarjajočimi besedami, izveš, kdo tukaj počiva.

II. Kako je mogoče razdeliti tri jabolka med dva očeta in dva sina tako, da dobi vsak po eno celo jabolko?

III. S p jo čislajo možje in v ustih mnogokrat drže; z l kaj lepo je drevo, Slovencem zlasti je ljubo; skoz š svetloba sije k nam, pa dobro vem, da tudi k vam. Kaj je to?

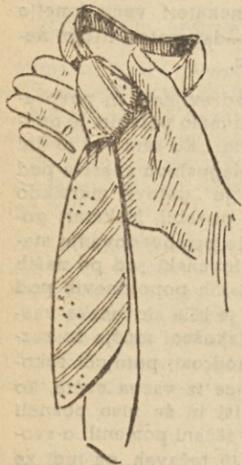
IV. Belo ko sneg, modro ko jasno nebo, rdeče ko kri: kako je ponosno, če vse to skupaj visil

nec. Kako tudi ne. Strogi učitelj pogled iz-gine in mi smo sami v razredu. To je veselja. Joj, ko bi nas gospod učitelj videl. Posebno takrat bi bilo nevarno, kadar gre Zorko pred tablo in nas uči. Zadnjič smo ga prav pošteno polomili. Med veroučno uro je bilo. Janez, ta navihanec je prinesel v šolo muco. Gospod katehet je razlagal verouk. Govorili smo o vesoljnem potopu. Proti koncu ure smo naštevavali živali, ki jih je vzel Noe v ladjo. In takrat, nebodi je treba je zamjavkala mala muca. Kot bi odrezal je bilo vsega konec. Gospod katehet je strogo pogledal po razredu. Janezek je zardel in potem je bilo . . . Brr. Kar mrz me strese, če se spomnim.

Siva ovratnica

Čudno se vam zdi, da vam pišem o ovratnici. Saj ta mala podolgovata krpa ni sama na sebi prav nič zanimiva. Ali vendar. Ma-

lenkosti, ki jih v navadnem življenju niti ne opazimo, velikokrat usmerjajo naše življenje. Tudi ovratnica, čeprav si jo včasih skoro zastoj dobil, ni vedno brez pomena.

Takole je bilo. Ko sem bil še mlad študent, sem si tudi jaz, kakor pač vsak, ki pride iz dežele v mesto želel nečesa „gospoškega“. Tudi sam sem hotel postati gospod, če

že ne res gospod, pa vsaj na zunaj. In najprimernejše se mi je pač zdelo, da se za izpolnitev svoje želje poslužim ovratnice. Redno storjeno.

Bilo je precej hladno popoldne, ko se napotim iz hladne študentske izbice v trgovino. Pred trgovino, kjer je bila prav na novo urejena izlojba ovratnic, sem se ustavil. Nekaj časa sem omahoval. Nato sem junaško vstopil.

„Klanjam se gospod. Želite prosim? S čim vam smem postreči?“ Vsepolno sličnih in podobnih naučenih izrazov, katerih vrstni red se nikdar ne izpremeni mi je butnilo v uho. Že sem mislil, da sem zašel k brivcu. Nehote sem se pogledil po laseh. No, saj je razumljivo. Ali vam ne bi bilo neprijetno, če bi vstopili pri frizerju na mesto v trgovini in bi imeli lepo postrižene lase? Vam mogoče ne, ker bi se lahko dali briti, a jaz takrat še puha nisem imel, kaj šele brade. Hitro sem se ozrl naokoli in z zadovoljstvom ugotovil, da sem rez v trgovini. Z rokama sem nategnil suknič, da bodo imeli prodajalci večje spoštovanje in pristopil k prodajalni mizi.

Želim prosim, da, rad bi kupil ovratnico. Pa ne kako navadno. „Nekaj boljšega seveda in dobre kvalitete, da dalje traja.“

„Izvolite izbrati gospod. Sami boste najboljšje vedeli, katera vam bo pristojala“, se mi je hudomušno nasmejala mlada prodajalka. Stopil sem k stojalu in izbral. Dolgo se nisem mogel odločiti. Bil sem v veliki zadregi, a brez ovratnice nisem hotel oditi. Izbrati je pa tudi nisem mogel. Ali naj vzamem zeleno, ali rdečo, ali pisano. Kaj sem pa vedel, katera je najmodernejša.

„Gospodična, najraje vidim, da vi razsodite, katera mi najbolj pristojata. „O, prav rada“, je odvrnila smeje prodajalka in mi podala ovratnico sive barve. Zavila jo je v papir in napisala račun. Vse je bilo v najlepšem redu, če ne bi . . . Pa je že moralo priti. V nedeljo sem šel s svojo izvoljenko na sprehajališče. Tudi ovratnice nisem pozabil. Ko sva šla preko drevoreda, srečava prodajalko iz modne trgovine, ki je hitela proti mestu.

„No, kako ste zadovoljni z ovratnico?“ Nisem še utegnil odgovoriti, že sta si bili z mojo spremljevalko v laseh. Jaz, držeč se pravila — Kjer se pripravata dva, tretji dobček ima — sem previdno molčal. Ko sta se pošteno skregali, kakor se znajo pač samo ženske, sta se brez besed poslovila. Jaz, v zavesti, da so se kregale zaradi mene, sem ponosno stopal dalje. A kako razočaranje. Komaj narediva z „izvoljenko“ par korakov po stezi mi reče: „Da si taka šleva, si pa nisem mislila. Od navadne prodajalke si daš predpisovati modo in obešaš okrog vratu cunje, ke že pol stoletja niso moderne. Da te le sram ni. In tak greš potem še z menoj na sprehod?“

To je bilo pa preveč. „Gospodična“, sem ji odgovoril kratko „če vam je ovratnica več kakor jaz, se lahko mirno razideva“. Nato sem se obrnil in odšel v nasprotno smer.

Odšel sem proti ribniku in sedel na klop. Čez čas se mi je približala mlada dijakinja in prisedla.

Nekaj časa sva oba molčala, nato pa sem jo iz maščevanja nad izgubljenim ljubeznijo ogovoril. Beseda je dala besedo in kmalu sva se prijateljsko razgovarjala. Ura je bila že pozna, ko sem jo spremil na dom. Dogovorila sva se, da se prihodnjo nedeljo zopet snideva.

Ko sem prišel domov, sem vrgel ovratnico v peč.

Z gospodično sva se še večkrat srečala na klopici ob ribniku, a zgodbe o ovratnici ji nisem nikdar omenil.

Vi z zgodbi gotovo niste obogateli, pač pa bo zadovoljna moja žena, ker bo izvedela, zakaj ne maram sivih ovratnic, čeprav jih imam sedaj že pet.

CVETJE IN KLASJE

Šipsov skok čez plot / Dr. Fr. Lukas

PASJA ZGODBA

Bilo je nekega večera, ko je Šips, ki je imel takrat komaj dve leti, našel, prihajajoč s sprehoda pred stanovanjskim vrati sestradanega „mršavega psička“. Ta je pripadal staremu plemenitemu rodu mopsov in ker ga je Šipsov gospodar hotel odpoditi, je začel kazati razne lepe umetnije, tako da je končno omehal njegovo srce in je berača vzel pod streho. S tem se je nesreča začela.

Kmalu je moral Šips s pritepencem vse deliti in vedno bolj je žaloval za lepimi časi, ko je bil on sam gospodar.

Mausi, tako se je imenovala oseba, ki se je zatekla sem, njeno ime so slučajno zvedeli, je s svojimi ljubkimi umetnijami hipoma očarala srca vseh članov družine. Tudi njega je spravila pod svoj vpliv in kadar jo je nežno objemal, se mu je skoro dozdevalo, da bi jo lahko ljubil. Ščasoma pa je postala pri njegovem ljubezenskem snubljenju popolnoma hladna, da mrzko ga je odklonila. Sedaj je imel ženo in vendar nobene. Če pa se je sprva ga. Mausi zadrževala, je postala kasneje le še bolj ujedljiva napram svojemu g. soprogu.

Najbolj pa ga je žalostilo, da je moral z Mausi na sprehod, njegov gospodar je vedel, da se Mausi vrne v kratkem času in on, Šips, ki nikdar ni smel sam na sprehod, je moral z njo. Povrh tega mu je njegova gopša še privezala rdečo pentljiko in potem so se mu vsi psi posmehovali, kadar je on, mladi, postavni dečko pohajkaval s staro škatljo (svoje prave starosti mu sicer nikdar ni izdala). Vsak vogalnik je najprej ona preizkusila in presodila, potem šele se je smel on pridružiti njeni sodbi. In ljubosumna je bila! Kako mu je bilo srce, če je opazil, da prihaja po cesti gdč Špic. Komaj pa je opazila Mausi njegovo duševno razburjenje, je že zarenčala nad njim: „Šips, greva domov!“ Potegnil je rep med noge in se vlekel žalosten in poln tihe jeze za njo. To se je nadaljevalo neskončno dolgo.

Medtem je prišla zima. Njegova žena je ležala pod pečjo in on ji je smel ure in ure lizati reumatične ude. Če bi mu zato privoščila vsaj kakšno prijazno besedo. Toda o čem takem ni bilo nobenega sledu. Nasprotno, povrh vsega ga je še zasramovala, češ, da ni čistokrvne pasme, da so njegove noge preravne, njegov gobec prekratek, njegov rep prekošat za daklja, da je spletkarski, zahrbtn, hudoben, zaljubljen in tako naprej. Mislil je na gdč. Špic, saj je bila vendar tako lepa s svojimi konicastimi ušesi, kuštravimi lasmi in prijetnim vonjem.

Nekega dne je prišla služkinja z metlo, odprla okno in začela pometati. Hladni zimski zrak je zavel v sobo. Šips ga je pohlevno

vdihaval. Kako krasno bi bilo potepati se zunaj! Ta misel ga ni več zapustila. Skok s pritličnega okna ne bi bil nevaren in . . . „Te mika svoboda, kaj, ti svetohlince!“ ga je nahnulila njegova žena. Šips se je ustrašil in izgubil za nekaj minut pogum. Toda že se mu je zopet stožilo po zlati svobodi in pohajkovanju in še predno se je doobra zavedla, je bil že na oknu in njegove neplemenske noge so ga jadrno odnesle pasjim radostim nasproti.

V globokih vzdihljajih je srkal krasni zrak svobode. Njegovo razpoloženje je bilo rožnato. Tekel je do prvega robnika, si ga temeljito ogledal in cvilil od pozeleja.

O, kakšna sreča! Prihaja gdč. Špic, sicer na vrvcu. Z vsemi močmi je migal s svojim neplemanskim repom in jo pozdravil: „Kakšna sreča, da Vas srečam!“ In nato: „Saj dovolite, da Vas nekoliko spremlim?“

„Toda samo kratko pot?“

„Ali veste, da Vas neskončno ljubim, draga gospodična!“

„Kaj Vam pade na um, gospod, poročeni ste, imate ženo in . . .“

„Ne otrok nimam moja žena, ta . . .“

„Dovolj, o intimnih zadevah, ki se tičejo Vašega zakona nočem ničesar slišati odkrito povedano, saj ste mi čisto všeč, toda sedaj me morate zapustiti, drugače bi ljudje o meni lahko slabo sodili.“

„Draga gospodična ne bodite trdosrčni.“

„No dobro, gospod Šips, danes popoldne bom namenoma izostala od dresurne ure, potem se lahko sestaneva in Vi mi lahko pripovedujete male doživljaje iz Vašega zakona.“ Povedala mu je še kraj sestanka in se poslovila.

O, prokleto, prišel je Othelo, njegov smrtni sovražnik. Šips se je obrnil. Prepozno, volčjak ga je že opazil in se pognal za njim. Ubogemu Šipsu je slaba predla. Samo temu, da je drug pes posegel vmes, se je moral zahvaliti za svoje življenje.

Šips je lizal kri, ki mu je tekla iz ran in polegoval eno nogo za seboj. Bil je ves potr, ker ni mogel dobro hoditi. Tudi se je že bližal čas sestanka in z novim upanjem se je odpravil na pot.

O Bog, gdč. Špic je že čakala. „Oprostite mi prosim!“

„Olika to ni, da me pustite tako dolgo čakati! Kako pa prav za prav izgledate! V kakšni opravi se drznete priti k dami, o kateri pravite, da jo ljubite!“ Medtem ko ga je tako nahnulila, je prišel foksterjer Poli, star samotar in vrh tega sovražnik žensk, afektirano pozdravil in smehljaje položil gdč. Špic še migajočo miško k nogam.

(Se nadaljuje).

O ognjeniku Etni

Kdo je ne pozna, pošastne gore? Kajpa, z njo samo in njenimi grozotami se je seznanil le malokdo izmed nas. Hvala Bogu so naši domovi daleč od nje. Toliko bolj pa poznamo Etno po imenu. Med vojno se je nekoč slišalo, da je začelo v njeni notranjosti strašiti. Morda je bil ognjenik na tem, da se predrami — pa se je menda premislil, kajti potem se ni več slišalo, da bi se bil repenčil.

Ce gremo malo nazaj v preteklost, se srečamo z 2. novembrom 1928. Tedaj je bilo malo huje. Gora se je začela tresti, grmelo je v njenih globinah in gost dim, črn kakor noč, se ji je valil iz žrela. Ni trajalo dolgo, pa je vrela tekoče kamenje iz pobočja gore. Tolik je bil namreč pritisk od znotraj, da se je mestoma razklalo skalovje. Odprle so se v gori špranje in skozi je lila rdeča lava na dan. V obliki ognjenih jezikov je sillla navzdol ter si utrla pot v cvetoci, skrbno obdelani pas zemlje, ki se vije po vznožju Etna. Naslednjih 14 dni so se kar vrstile vesti o uničevalnem pohodu lave po gajih in vrtovih obljudene sicilske obale.

Kdor se postavi pred rotovž v Celovcu, ta stoji 444 metrov nad gladino morja. Povzpeli bi se moral še kakih 570 metrov, če bi hotel do vrha Senturške gore. Še štiri take Senturške gore bi lahko postavili drugo na drugo, potem šele bi dosegel višino, v kateri riše Etna, najvišji ognjenik Evrope, z dimom in včasih tudi z ognjem svoja znamenja na sicilsko nebo. Dviga se namreč v obliki ogromnega stožca približno 3300 metrov v zrak. Dobro pomnite: približno! Ako je že pri navadnih gorah pripravočati, da jim navajamo višino le približno, je to pri ognjenikih ali vulkanih še bolj na mestu. Saj so to gore, ki sproti rastejo in pro-

padajo. Rastejo na ta način, da izločujejo pepel in lavo. Tako se jim nabirajo na pobočju in na vrhu vedno večji kupi. Obenem se pa vulkani sami požirajo: vedno znova se nekaj zruši ter zgripi v votlino nazaj, posebno kadar deluje ognjenik malo močneje, kar se ob presledkih redno ponavlja. Tedaj se lahko primeri, da hrume sile, ki razsajajo po ostržju gore, s toliko jezo na dan, da kar igraje odpihnejo ves vrh, kakor bi bil iz perja.

Nič posebnega ni, če se stožcu višina hipoma za nekaj desetnih metrov zmanjša. Za goro je to toliko, kakor bi jo kdo rahlo obril. Ščasoma pa le nastane razlika, ki nekaj pomeni. Tako je bil vrh Etna v letu 1865 visok 3300 metrov, a leta 1900 so merili samo 3274 metrov. V 35 letih so torej razni izbruhi opravili delo, ki bi moralo očitno bosti v oči.

Naravno je, da se ognjeniku z višino vred menjava tudi oblika. Toda navadnega opazovalca to dosti ne moti. Zanj ostane gora ista, kadarkoli si jo od spodaj ogleduje. Prvič se vrste spremembe prav polagoma, drugič je pa tudi gora prevelika, da bi mogla kaka posamezna nova poteza priti do veljave. Najbolj bo opazil spremembo, kdor vulkana več let ni videl.

Le včasih se zgodi, da izredno silovit izbruh goro prav do temeljev pretvori. Tako na primer je leta 1883 vulkan na otoku Krakatau blizu Jave učakal orjaško eksplozijo, ki mu je polovico naravnost odnesla v zrak, da se je razpršila v sončni prah. Bil je to najmočnejši vulkanski izbruh, kar ga zgodovina pomni. Grmelo je tako hudo, da se je slišalo 3400 km daleč. Če bi se bilo to zgodilo na Koroškem, bi bili slišali ljudje pok ob ustju reke Ekvrat, v Sahari in na ledenih Spitsbergih. Tudi človeške žrtve je zahtevalo divjanje razkačenih naravnih sil. K sreči so podobni dogodki redki.

A. Z.

Grenadirjeva koža

Sivolasi colonel Garsaulti je dvignil prst. Ko bi trenil, je okoli mize zavladala tišina. Vsakdo si je obetal, da bo stari vojščak zopet kako imenito znil.

„Leta 1806“, je začel, „smo Pruse pri Jeni in Auerštadu od sile naklestili. Še malo pa so zavihrale francoske zastave v samem Berlinu. Vendar se je vojna zavlekla, kajti potolčeni sovražnik se je umaknil daleč na vzhod, kjer se je združil z Rusi, mi pa smo na vseh koncih in krajih pustili močne posadke, s čimer smo svoje sile preveč cepili. Prebivalstvo nas ni maralo in le železna pest je jamčila za red.“

Polk, pri katerem sem služil, se je nastanil v večjem mestu. Paziti smo morali, da bi se meščani ne dali premotiti v dolžni pokorščini. Imeli smo polkovnika — nu, saj je kasneje padel in Bog mu daj dobro. A dokler je živel, ga je trpila neka bolezen. Vtepel si je bil v glavo, da si mora kar po vrsti pridobiti vsa v francoski armadi veljavna odlikovanja, vrhutega je pa tudi želel postati čimprej general. Posledica je bila, da je poročal predstojnikom resnico o dogodkih na bojišču vedno v taki obliki, da je najbolj bleščalo baš njegovo ime. Kaj čuda, če je bilo med nami par takih, ki so imeli nanj piko. Nikar ne mislite nič krivega, gospodje! Kljub zameri smo vztrajali pri tem, kar smo bili — ostali smo vojaki. Če smo kdaj zaplenili top in niso tega oni tam gori dobro opazili, nu, smo pa prihodnjič pobrali celo baterijo.

V onem pruskem mestu davno ni bilo več sovražnika, še manj pa njegovih kanonov. Toda naš iznajdljivi komendant je hitro izvohal, kako si tudi sto milj daleč od bojnih poljan lahko pribori slavo in medaljo. Primerilo se je včasih, in sicer prav tako pri našem polku kakor drugod, da je nenadoma zmanjkalo kakega vojaka. Šušljalo se je o tajnih družbah užaljenih rodoljubov, ki da love naše vojake ter jim skrivaj pomagajo na oni svet. Dokazati se to ni dalo, vsak je lahko verjel, kar je hotel. Naš komendant je bil uverjen, da so govorice o skrivnih mesnicah gola istina. Če bi mu uspelo, da takle brlog odkrije, kolika zasluga bi to bila!

Nekega dne so pri polku zopet pogrešili dva moža. Novica je polkovnika močno pogrela, da je v svetem razburjenju sklical nas oficirje na posvet. „Gospodje!“ je dejal. „Stvar dobiva resno lice. Če sem dosedaj kolikor toliko trpel, da so nekateri na glas dvomili o podzemskih klavnica, vam pa odslej tem strožje prepovedujem vsak dvom.“

Kaj vem, kaj je še drugega pravil, a naposled je prišel s pravim namenom na dan: „Nekje v mestu imamo tajno mesnico, to stoji. Naj stane karkoli, to gnezdo mi morate odkriti. S tem ste čuli moj ukaz. Teden dni vam pustim časa.“

Spogledali smo se. Nihče ni črnil. Mar ni zahteval gospod polkovnik malo preveč? Le če se zgodi čudež, mu bomo mogli ustreči. Toda ukaz je bil tu in nekaj je bilo treba storiti. Samo kaj?

Cez kake tri dni je pobral neki sergent za vogalom hiše pismo. Odnasel ga je k svojemu capitainu, ta pa jo je neutegoma mahnil k polkovniku. V pismu se je čitalo: „Zo božjo voljo, človek, ki tu najdeš, kdorkoli si, usmili se me in izroči te vrstice prvemu francoskemu oficirju, ki ga srečaš. Zamašili so mi usta, me vtaknili v vrečo in odnesli menim da eno uro daleč. Že dva meseca je čim v zatohlem prostoru. Eden mojih rahljev, mlad fant, mi je iz usmiljenja dovolil, da to zapišem. On bo list odložil nekje v mestu. Več noče storiti zame, ker se boji. Kraja, kjer trpim, mi ne izda. Obsojen sem na smrt, v kratkem me bodo iz kože deli. Rešite me! Grenadir Quintillon.“

„Ha, bestije!“ je vzrojil polkovnik. „Kaj sem vedno trdil? Pa naj še kdo reče, da ni dokazov! Mar nisem vedno trdil resnice? Kdaj že so korakali grenadirji skozi te kraje? Dva meseca bo tega, mar ne? Dobro se ujema s pismom. Ne tratimo časa, kar brz na delo!“

Začelo se je iskanje.

Isti večer je stopil v gostilno, kjer je stanoval polkovnik, čedno oblečen človek. Sedel je tik okna za mizo in naročil pijačo. Družil se ni z nikomer. Čez čas se je začulo s ceste peketanje konjskih kopit. Polkovnik se je s spremstvom vred vračal s polizvedovalnega poezda. Očitno je to tujca zelo prestrašilo, kajti kar na lepem ga je zmanjkalo iz krčme. Tako mudilo se mu je, da je celo pozabil na svojo torbo. Krčmar bi jo bil morda poskril, toda neki podčastniki, ki so jo opazili, so jo vzeli ter nesli na komando. Preiskava je dognala nekaj čudnega. V torbi je bilo več s krvjo poškopljenih listov, na enem med njimi je stalo zapisano: „Tajnemu femskemu sodišču! Danes izvršena sodba nad grenadirjem Quintillonom. Moister Theobald ga odr. Truplo razsekano. Pokop v kleti. Koža izvrstna. Po pravilu razpeta, da se posuši. Bo odličen pergament. Elzin mlin, 16. decembra 1806. Gerold, femski freigrof.“

„Elzin mlin!“ je kriknil polkovnik. „Takoj tja! Pobočnik Tallard! Hitite in capitainu Garsaultu! Nemudoma naj odkoraka s svojo stotnijo pred Elzin mlin. Obkoli naj ga! Skoro pridem sam tja in odredim ostalo.“

Z naglo alarmirano stotnijo sem se ob pospešenem koraku odpravil k Elzinemu mlinu. Stal je na močvirnatem svetu kake pol ure izven mesta. Odkar ga je bila pred leti poškovala povodenj, ni bil več v obratu. Lastnik je namreč kmalu umri, dediči so se pa pripravili in tako ni bilo od nikoder denarja za obnovo. Nismo še dolgo stali in strmeli v zapuščenost stavbo, ki se je tajinstveno kopala v rahli zimski meglici, ko prijezdil komandant s suito. Na njegov ukaz sem odbral četico vojakov ter stopil k vratom. Potrkal sem, potrkal še enkrat — nič. Prejel sem povelje, naj dam vrata razbiti. To se je zgodilo. Ob svitu plamenic smo s komandantom vred vdrli v notranjost. Dišalo je po zatohlem, polno je bilo pajčevine in prahu, razna ropotija je ležala vse vprek. Prišli smo do odprtine v podu, tu so držale lesene stopnice v klet. Glej, v prahu, ki jih je pokrival, je bilo jasno razločevati stopinje. Torej je bil res tod nekdo hodil! Ubrali smo pot za temi stopinjami. Kmalu smo se znašli v kleti med sodi in zaboji. Stopali smo previdno dalje — ta hip pa, da vam povem, gospodje, nam je vsem zastal dih. V mrkem ozadju kleti smo zazrli nekaj bledekastega, pošastno je viselo v temi in zdelo se je, kakor da skuša z razprostrtimi rokami priplavati nam naproti.

„Tiho —“ je dahnil polkovnik. „Respekt! To je grenadirjeva koža.“ Vzel mi je plamenico iz roke ter se nameril k ostankom mučeniškega grenadirja. Mi seveda za njim. Iznenada se mu izvije iz prsi uprav bolesten vzklík. Pogledamo, in kaj vidimo? Oh, gospodje, ali vam smem povedati? Razpeta po steni, držeč rokave daleč narazen, kakor bi iskala nekaj, kar bi se dalo objeti, je visela pred nami — ne morda kaka človeška koža, ne, marveč čisto navadna srajca. Na njej je bil pritrjen listič. Polkovnik ga je snel, mi pa smo za njegovim hrbotom tiščali glave skupaj, da bi ujeli, kaj je bilo načekanege. „To je koža grenadirja Quintillona. Kdor ne verjame, naj ve, da je vsaj to pot moder, če ni doslej nikoli bil.“

Smeh je lomil omizje in bilo je treba čakati, da se je družba umirila.

„Pa grenadir Quintillon?“ je nekatere zamimalo.

„Grenadirja s tem imenom v armadi sploh bilo ni“, je pojasnil colonel.

„Le kdo jo je vašemu komandantu zagodel?“ so vprašali drugi.

Garsault je skomizgnil. Obenem mu je preko lica hušknil hudoben smehljaj.

„Saj se srajca vendar ni sama obesila!“ je nekdo podsmil.

„Mar sem to trdil?“ se je odrezal colonel.

„Se nikoli se ni nobena srajca sama pritrčila na steno, menda se tudi takrat ni. Reči smem, da smo bili pač mladi in objestni. Menili smo, da ne bo tak greh, če pripravimo komandanta ob pričakovanju medaljo. Nu, in zdaj dovolite colonelu Garsaultu, da obmolkne. — Gospodje, pijmo!“

A. Z.

Obnova Koroške

(Nadaljevanje.)

Zastoj so vsi ukrepi, če ljudje nočejo so vsi ukrepi in grožnje, če ljudje nočejo sami uvideti, da je treba delati vsem, in da je v družabnem življenju nujno podrežati interesom skupnosti lastne ugodnosti. Kako ljudem to dopovedati, to je največji problem in ob enem rešitev iz težkega položaja, v katerem smo se znašli. Že takrat, ko so ljudje ječali pod vojnimi zakoni, ko so bili z vsemi mogočimi sankcijami prisiljeni delati so se delu kolikor mogoče izogibali (ne morda iz kakih patrijotičnih ozirov temveč zgolj iz osebnega ugodja), kaj šele sedaj, ko je vojna za nami in je prišla tako težko pričakovana svoboda. Zdi se mi, da pomen svobode vsi nekoliko precenjujemo, oziroma nočemo vedeti za bistvo, ki ga vsebuje. Bistvo svobode je, da nam pusti in daje možnost pošteno delati ter s tem koristiti sebi in družbi. Zapoved dela je v svobodi brezpogojno zapovedana. Le pomislimo kako bi pri nas izgledalo, če sedaj po končani vojni ne bi nič delali.

Da se ta škodljiva miselnost iztrebi je predvsem potreba vzgojiti nov rod, ki sedaj dorašča v ljubezni do dela in zavesti, da je delo obče koristno in častno. Kmet, zdrav presojevalec življenja, ki z naravo živi in najboljše pozna njene zakone ne bo cenil postapača pač pa delavnega človeka, pa naj si dela z glavo ali z rokami. Vsak poklic je časten in vsak za človeško skupnost koristen. Dolžnost vseh pa je, da v poklicu, katerega smo si izbrali delamo po besedah našega pesnika: „Ne samo kar veleva mu stan, kar more — to mož je storiti dolžan.“ Če bomo tako delali, bodimo prepričani, da bo naša svoboda res lepa in zaslužena ter da jo bomo mi in naši potomci z zadovoljstvom uživali.

Prav posebno dolžnost dela pa imamo Slovenci. Ako hočemo postati neodvisni od tujega kapitala, moramo postaviti našemu gospodarstvu trdno podlago. V močnem in neodvisnem gospodarstvu je razen gospodarske samostojnosti zajamčena tudi naša politična svoboda za katero moramo po tolikih letih suženjstva v prvi vrsti stremeti. Kar smo nekoč imeli, pa nam je bilo s silo odvzeto, to si hočemo z delom zopet priboriti. Če bodo ocenjevalci dela pravični, nam pravice do našega prav gotovo ne bodo odrekli. —š.

Vseh mrtvih dan . . .

Lahne meglice se razpenjajo nad travniki, lahno plujejo nad vodami in v daljavah objemajo gozdno tiho. Brezoblikovana masa, ki se venomer pretaka, hoteč izbrsati sleherni določeno obliko svoje pojave. Pošastne slike, ki se sestavljajo in pretakajo druga v drugo končno same v sebi izginjajo. Olepšane podobe, ki nas zdaj pa zdaj razveseljujejo s svojo ljubkostjo, so se zopet zabrisale. Kakor izgubljene duše, ki hrepene po toploti človeškega srca postajajo nad vasmi. Kakor izgubljene duše, katerih klic zamre v brezglasni megli. Duše mrtvih, ki nas opominjajo . . .

VSI SVETI . . .

Prvi Vsi Sveti po vojni . . . Malo kje najdeš družino, ki ni dala enega ali drugega iz svojega naročja, malo kje je hiša, v katero ni posegla usoda s svojo koščeno roko. Preko pokopališč se zopet pne sivo nebo, v žalosti trepetajo nad grobovi plamenčki sveč kakor da bi same bile duše izgubljenih, v naših srcih pa žge bolečina, izguba in slovo njih, ki se ne vrnejo.

LE GOMILA ZEMLJE . . .

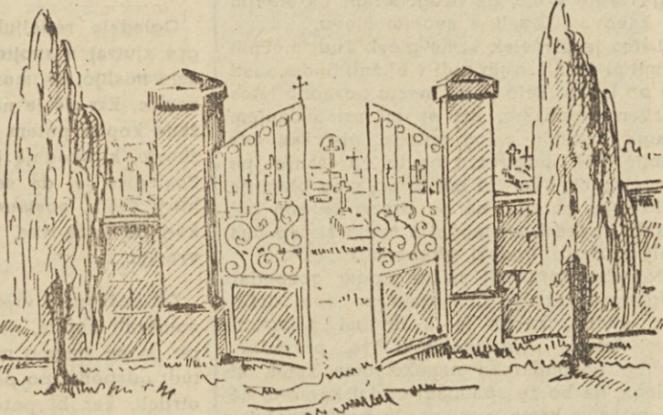
Kje so vsi naši mrtvi? Kako srečni so lahko žalujoči v svojih srcih, katerih solze padajo na ovlaženo zemljo, ker lahko s kolenom pokleknejo na zemljo, ki pokriva njihove drage, in lahko njih roke otipljejo križ, kjer je zapisano ime rajnih. Kam pa naj ponesejo

svojo bolečino oni, ki ne vedo, kje so njihovi rajni?

TAM NEKJE JE GROB . . .

Kjerkoli že, jih je doletela smrt. Se v upanju na povratek, je marsikateremu kroglja prebila srce, je drugega pokopalo pod ruševinami hiš, je tretjemu afriški pesek zaprl oči ali ga je zadetek v polno razpršil kjerkoli in kadarkoli . . .

Ne vprašaj čemu, ne zakaj. Nosj v srcu one, ki so brez doma, daj jim svojo ljubezen, ki je morda niso bili še nikdar deležni. Delaj jim dobro, da bodo mogli in znali k tebi.

In končno prosj, da bo tvojim otrokom in vnukom prihranjena boljša usoda.

PA VENDAR . . .

Lahne meglice se razpenjajo nad polji, nad vodami in nad gozdovi. Žalost in solze nad domovi mrtvih. Nad vsem pa upanja polno nebo, pripravljeno prevzeti bolečine, ki napolnjujejo človeško srce . . . dr. E. Zauner

Odkod beseda — romali?

Prvo sveto leto je bilo leta 1300. Takratni papež Bonifacij VIII. je namreč dal razglasiti „urbi et orbi“, to je papški prestolici Rimu (= Roma) in vsem svetu, prvo „Sveto leto“, ki naj bi se obhajalo naprej vsako stoto leto.

V tem prvem svetem letu je bilo nenavadno živahno vrvenje v Rimu, da se udeležijo vsi verniki vseh svetoletnih milosti in odpustkov in velikih slovesnosti v Rimu, tem glavnem mestu krščanstva.

Posebno Slovenci in Hrvati so hiteli tedaj v Rim, v Rom = romat. Imenovali so se zaradi tega: romarji! So „romali“ v Rim = Roma! Bilo jih je okoli tri tisoč. In vsi — peš.

Grede so pa ostali tudi v Firencu — Firenca, — Firenci, ki je za Rimom najslavnejši mesto Italije. Tedaj pa je bil v Firenci tudi slavni italjanski pesnik Dante, ki je zložil najslavnejšo pesem vsega sveta „Divina komedia“ — Božja komedija. In v tej pesmi imenuje Slovence in Hrvate „peregrine“ — goste od daleč in jih hvali kot beatrice — nas osrečujoče. Peregrinus = popotnik; potovalec.

Iz te italjanske besede „peregrini“ so pa Nemci naredili — Pilger, Cehi pelhřim, Poljaki pielhrzym. Slovenci pa so si prilastili ime romar, ker so kot božjepotniki slišali tedaj iz ust Firencem ime romel = romarji, to je potovalci v Rim. Drugi narodi so se potem imenovali le po italjanskem imenu peregrini. Tako tudi Francozi: pelerin in Angleži pilgram.

Oko — zrcalo duše

Sloveča pisateljica Delle Grazie pisala je v listu „Gral“ 1929 sledeče lepe misli: „Ljudje ki žive v greh, umirajo, četudi navidezno še živijo; a umirajo čisto posebne smrti, ne naravne, ki je prišla nad nas vsled božje kletve v raju. Grešnikovo smrti imenujem protinaravno. Kako to, si misliš? Ker mi je popolnoma jasno, da Bog vkolikor ga človeški duh more razumeti, ima svoje namene z vsakatero dušo od trenutka naprej, ko jo je zbudil s svojim dihom, da jo združi s telesom. Pred leti že mi je prišla ta misel in še danes ne morem srečati nikogar, ne da bi se vprašala: „In ta? Kaj pa hoče Bog z njim?“ Vsakokrat zadržim pri prvem pogledu človeka, četudi ga še ne poznam, zlasti ko prvič pogledam v njegovo oko. Kar govori iz očesa, in kar se skriva za očesom, je popolnoma božja skrivnost, ki je noben človeški razum ne doseže. V vsakem očesu se izraža drugačna moč, ki jo Bog polaga v drugega človeka, tako da ne vem nič lepšega in nič pošastnejšega kakor človeško oko. Naj si oko laže, ali zatihava, naj se izraža še tako prijazno, nečesa ne more popolnoma zakriti, to mi je potrdilo dolgoletno razmišljanje, potrdila mi je to izkušnja: se je li moč, ki jo je Bog položil v telo, razvila po sveti božji postavi, ali pa se je človek iz lastnega zoperstavlja Bogu in je postal potvor tega, kar je Bog hotel. Te in druge, ki živijo v popolni brezbriz-

nosti in iz lenobe Bogu ne marajo služiti, Bog kaznuje z drugo smrtjo, s smrtjo v izven telesu. Marsikateri takšni človek stoji še ponosen med živimi in se tega ne zaveda, kar ga je zadelo. V očeh vsakogar berem, ali še živi, ali ne? In dostikrat me je v bližini teh protinaravnih mrličev stresla groza, ki mi je sicer vpricho resničnih mrličev tuja. Vse moči prihajajo od Boga in tistega, ki mu ne služi, Bog uniči, kje rin kadar je njegova volja.“

MALO ZA ŠALO — MALO ZA RES

Žena: „Čim zagledaš kako dekle, že pozabiš, da si oženjen.“

Mož: „Ne, narobe. Takrat se ravno spominam, da sem oženjen.“

*

„Vozni listek, gospod“, zakliče postajni vratar mimoidečemu gospodu. Gospod, ki se že dalje časa vozi z mesočno karto, si misli, da ga vratar že pozna reče: „Vozni listek je moj obraz“. „Zelo mi je žal“, reče vratar, „imam nalog vsak voznik listek preščitpiti.“

*

„Moški so včasih res nerazumljivi. Pomisli, Marica, sinoči se je Boris tako nežno in ljubko igral z mojimi lasmi, a danes opoldne je bil ves razkačen, ko je našel las v juhi.“

Pozabljenim

Vseh mrtvih dan!
Na tisto tiho domovanje,
kjer mnogi spe nevzdravno spanje,
kjer kmalu kmalu dom bo moj,
in tvoj,
nocoj se vsul je roj močan,
saj jutri bo vseh mrtvih dan,
vseh mrtvih dan!

Bledo trepeče nad grobovi
tisoč svetil.
in križe, kamne vrh gomil
jesenski venčajo cvetovi —
vseh mrtvih dan!

Kjer dragi spe jim po pokop
kleče, solze živčih tropi,
oh, dušo tre jim žal in bol;
pod zemljo pol na nebu pol
nocoj jim je srce:
na grob lijo grenke solze,
v nebo grenke prošnje!

O, le klečite, le molite,
po nepozabnih se solzite,
da bude grob od solz rosan,
saj jutri bo vseh mrtvih dan
vseh mrtvih dan!
Solzite,
molite!
In jaz?
Ko misli vsakedo na svojo,
koga, koga pa srce moje
spominja se tačas?

Vas, zabljeni grobovi,
kjer križ ne kamen ne stoji,
ki niste venčani s cvetovi,
kjer luč nobena ne brli,
O, če nikdo
nocoj se vas ne spomni,
pozabil ni vas pevec skromni
in pa — nebo!

Simon Gregorčič

Dekla Nanca in njen mucek

Dekla Nanca je oskrbovala hlev in kravo, je bila prijateljica živali in še v hlevu, je bila prijateljica živali in tisto še v hlevu, kar se pozna v žetanju in v kuhinji, kjer je dosti mleka na razpolago. Nanca pa je imela poleg krave še prijatelja mucka, ki je natančno vedel, kdaj gre Nanca v hlev molzt in je vedel, da zanj kaj dobrega sladkega mleka odpade. Postavil se je ob Nanco dvignil rep kvišku in korak ob koraku sta stopala prijatelja proti hlevu. Zaloigra, ki jo pripovedujemo, se je zgodila v nekem župnišču na Koroškem. Kuharica ni bila zado voljna, ko je zapazila, da se mucek v hlevu giblje okoli deklet. Mačja dlaka pride lahko v mleko ter ga onesnaži, vrhutega pa naj hodi maček na polje lovit miši, ne pa v hlev smrčat in lizat mlečno posodo. Kuharica je Nanco grajala, rahlo in resno. aZleglo pa le ni nič. Saj je tudi mucek božja stvarca in sicer tako potrebna, da v hiši brez mačke ni reda. Nanca se je z muckom nagelji prepoveduje volu zavezati gobec, kadar je delal, tako ni pravilno da bi se mucku žrelo zavezalo. Nanca se je z muckom naprej igračkala. Ko se je vsedla na molzni stolec, se je mucek vsedal k nji. Brizgnilo je mleko iz seza, a ne vedno v žehatar, marveč mucek je odpiral gobček, in Nanca mu je stiskala mleko vanj. Kuharica je Nanco opazovala in je bila kar jezna, da se z božjim darom, s sladkim mlekom, tako brezvestno dela. Ko je mislila deklelo prijati radi mačke in mleka, se je nenadoma nekaj zgodilo. Nanca sedi na svojem prestolu, poleg nje njen mucek. Nanca prime za ses, mleko slika, maček odpre svoj gobček, obenem pa od samega veselja poskoči, skloni se in prime z obema prednjima kremplj kravji sez. Kravo je ta prijem zboldel, poskočila je, brčnila Nanco in žehatar z mlekom, maček pa je poskočil daleč proč in je pozabil na mleko ter na svojo prijateljico Nanco. Kako sta se potem kuharica in Nanca dogovorili za naprej, si lahko mislimo. Toda mačka pri molži ni bilo več.

UGANKE

1. Posetnica:
Kaj je ta mož?

Niko Nerečin
Krka

Koroško

2. Besednica:
Poslovodja, pogajanje, domačija, nesreča, priloga, atlet, način.

(Tri zaporedne črke dajo pregovor)

3. Slovstvo:
Bič, črt, Jure, Pitija, sosed
(Slovenski pisatelj in njegovo delo)

4. Dopolnilnica:
ol . . . iti, Sl . . . en . . . ja, s . . . ga, s . . . ka,
sl . . . r, po . . . a, gro . . . , D . . . a, sa . . .
Dopolni besede! Nove črke ti povedo zna-
ni rek.

KOROŠKI GOSPODAR

Zaloga krme in število živine

Moder in preudaren gospodar nikoli ne uravnava svojega gospodarstva od danes na jutri na kratko roko, ampak vedno gleda daleč naprej. Njegovi gospodarski ukrepi so večji del dolgoročni, mnogi se raztezajo na leta in leta. Ko n. pr. sadiš sadno drevje, se dobro zavedaš, da bo sladko sadje s tega drevja obiral morda šele tvoj naslednik; ali ko popravljaš in gradiš gospodarske stavbe

biri živine oči uprte v prihodnje leto. Preračunavati in tehtati mora na eni strani zalogo svoje krme, na drugi strani pa število in kakovost živali v svojem hlevu.

Letos je pridelek krme pičel. Tudi močnih krmil ni dobiti in jih tudi v bližnji bodočnosti ne bo lahko. Zato je na mestu posebno letos skrben premislek: kaj se mi pri sedanjem stanju krmskih zalog splača obdržati čez zimo? Pri odgovoru na to vprašanje pa kmečki gospodar, ki mu je pri srcu blaginja celotnega naroda, ne bo prezrl še ene postavke: kako bom mogel s svojo živino čim bolj koristiti ljudski skupnosti?

Na obe vprašanji si bo moder gospodar odgovoril takole: Čez zimo ne bom držal več živine, kakor jo z danimi zalogami krme lahko primerno in dobro prereditim. Veliko gospodarsko napako dela kmet, ki sklepa, da bo že spomladi oddal kar rep, če bo prišel s krmo v stisko. In posledice? Do spomladi mu bo vsa živina shujšala in opešala, tiste živali pa, ki jih bo spomladi prodal, bo na račun ostale živine zastoj redil čez dolgo zimo. Ali ne pravi zdrava pamet, da tako gospodarjenje ni dobro?

Sedaj je treba obrniti one živali, ki bi na škodo druge živine zaman žrle krmo, in jih spraviti iz hleva. V mislih nimamo samo goveje živine, ampak tudi konje. Med govejo živino pa tiste živali, ki nam čez zimo ne bodo nič donšale. Seveda ne bomo posegli po potrebnem številu mlade živine, ki ob primernem krmiljenju prav gotovo ne žre zastoj, na drugi strani pa ravno z naraščanjem ustvarjamo podlago za bodoča leta. — Skrbno bomo pa okranjevali krave — molznice. Na njihov račun gre lahko marsikaj vol ali junček iz hleva. Ne delajte si sivih las, kako boste shajati z vprežno živino! Prihodnjo spomlad bo marsikje vola lahko nadomestila močna krava, od katere bomo čez zimo dobivali mleko.

Sklep in ukrep bodi torej: čez zimo bom obdržal v hlevu samo toliko živine, kolikor jo bom mogel dobro prerediti. Ohranil bom samo dobičkanosno živino, predvsem krave-mlekarice in potrebno število mladih živali za bodoči pomladek svoje živinoreje.

Negovanje konjskih kopit

Negovanje kopit obstoja predvsem v tem, da jih držimo vedno čista in stalno skrbimo, da so konji dobro podkovani.

Ogledalo redoljubnega voznika je, kako gre zjutraj s svojimi konji na delo. Mnogi celo mislijo, da morajo konji imeti umazana kopita, kar pa je napačno, ker se na umazana kopita potem nabira ves prah in tvori skorjo, ki škoduje prozorni koži na kopitih. Posledica je, da se pričinja roževina prehitro sušiti, postane krhka, nakar tudi podkve ne drže več in konj postane manjvreden.

Ob deževnem vremenu pa je zelo potrebno namazati kopita, da se varuje roževino. Kopit pa ne smemo mazati le odzunaj, temveč tudi odspodaj po podplatih, da ne postanejo otrdeli, ker bi potem tiščali mehke dele kopit.

Dober voznik ali konjski hlapec drži kopita svojega konja vedno čista in jih vsaj dvakrat na teden namaže. Preden gre na delo, jih očisti hlevnega gnoja, a ko izpreže konja, mu odstrani zemljo in pesek s kopit. Pred delom in po njemu mora pregledati, če je dobro podkovan.

Za čiščenje kopit potrebujemo leseno veslico, ščetko za pod in vedro vode. Po umivanju odrgnemo kopita z mehko slamo in še vlažna namažemo z neslano maščobo, posebno podplate. To delo opravimo najbolje zvečer, da sečna in amonijakova kislina ne vpliva tako močno na kopita. Da se obdrži elastična mehko kopit, pa jih je treba večkrat obložiti s kravjim gnojem, ali ilovico, pomešano z žaganjem. Kravji gnoj ali ilovico pritisnemo na podplate in ovijemo za nekaj ur s slamo ali kunjco. Obkladkov pa ne smemo pustiti na kopitih čez noč, ker se posuše in nato le škodujejo. Takozvanih kopitnih mazil, če jih ne predpiše zdravnik, se poslužujemo le previdno, posebno še, če dišijo močno po petroleju.

Za naš ženski svet

Obraz — zrelo duše

Danes, ko ves svet stopa pod bremena, ki so posledica krute vojne; ko čas zahteva vedno novih odrekanih in samozatajevanja, lahko spoznamo deklet ali ženo že po obrazu, ali je dorasla v značaju, ki ji pomaga premostiti vso bridkost in težave, ali pa klone glavo radi duševne neskladnosti ter se stalno jezi in prepira nad razmerami, a telesno nego opusti in hodi z vedno kislim obrazom okrog.

Napačna je trditev mnogih žena, češ, da nimajo časa, da bi mislile same nase, ker so preobložene z delom in jih tarejo druge skrbi. Nikakor tudi ni umestno mnenje, da so lahko le one žene lepe, ki žive v brezdelju in pri polno obloženi mizi. Kaj bi dejale k temu naše kmečke matere s številno družino, čijih življenska pot je bila morda na gosto posejana s trnjem, a je v kljub temu ostalo njih obličje vedro? Ne, niti obilje niti lepoticenje ne more obrazu podariti one mlakavnosti, ki jo imajo ženske, katerim v očeh odseva duševna milina in srčna omika.

Stalna jezljivost, zaskrbljenost ali žalost vtisne nežnemu ženskemu obrazu svojevrsten izraz. Ali more ženska ostati ljubka, če se od jutra do večera prepira z družinskimi člani in soljudmi; če po cele ure klepetaja s sosedami in tovarišicami — kar povzroča mnogokrat nove spore — namesto da bi smotno izbrala čas, kar bi njo samo zadovoljevalo.

Zaskrbljenost povzroči sčasoma nebroj gub in gubic na obrazu, ki jih ni mogoče odpraviti več z nobenim kozmetičnim sredstvom. — Marljiva in razumna ženska ni nikoli zaskrbljena. Naj pride karkoli, naj se težave kopičijo in skrbi množijo, ne tarna in ne jaduje, ker bi s tem ne zboljšala položaja, temveč le sama sebi škodila. Z jasnimi delom in močno voljo se postavi po robu vsem težavam in marsikakšna zapreka ji gre sama s poti.

Ne žalostite se! Solze sicer izmivajo oči in jim podarijo trenutno omamljiv lesk, toda duševna trpkost, ki je solze povzročila, kmalu zapusti viden sled na obrazu. Nikdar ne smemo zaspati v solzah. Ni je stvari, ki bi toliko škodovala lepoti obraza kot pekoče solze. Čemu sploh jokati? Res je življenje včasih kruto, mnogo pretežno za šibko žensko srce, toda nespametno je, če katere misli, da bo s solzami zavrta usodi pot. Usoda je naklonjena le močnim srcem! Saj nismo same... Z nami je narava, ki nam vedno daje novih moči za ustvarjenje, a nad nami je Bog, ki razume našo bol. Zato ne joči, kadar misliš, da je tvoja usoda neznošna! Ozri se naokrog in videla jih boš mnogo, ki so še nesrečnejši od tebe. Nena doma boš spoznala, kako nesmiselna in malenkostna je tvoja žalost.

Obraza nikoli ne smemo napanjati. Mnoge mlade damice mislijo, da je lepo in očarljivo, če se pri govorjenju pačijo, vihajo ustnice, grbančijo čelo (da bi izgledale resnejše) in podobno. Nikakor ne! Lepo je le ono, kar je naravno in pačenje se kaj bridko maščuje. Večkrat srečamo žensko, ki je na videz dobro negovana a je vseeno nepriključiva. Vzrok je več. Marsikatera hoče imeti vedno prav, je modrejša od vseh in le s prezirom gleda na svoje tovarišice. Druga je zopet sama sebi na poti, ker nikoli ni zadovoljna. Ne zadovoljen in ošaben obraz pa seveda nikakor ne more biti priključiv.

Zatorej, vse kar se dogaja v vaši notranjosti, se zrcali na vašem obrazu. — V življenju najdemo toliko lepega, če le gremo skozi svet z odprtimi očmi, da bi sončne ure vedno morale prepočiti senčne trenutke naše usode. Sreče ne iščimo v izobilju! Tudi majhna kočja nudi topel dom in dovolj prostora za srečno družinico, a tudi razkošna palača je hladna in tesna tam, kjer vlada prepri.

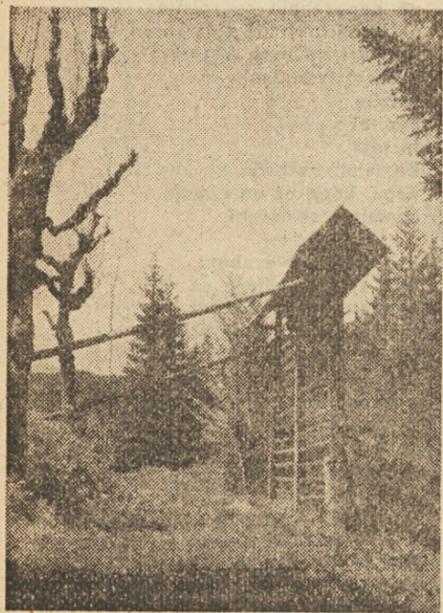
Tvoj zaročenec ali mož ne bo zahteval, da si vedno nališpana ali da doma ničesar ne manjka. Toda tvoj prijazni obraz mu bo mogoče prepočil ves teman spomin na strahote bojnega polja. Po teh dolgih letih, ko je morda tedne in mesece gledal smrt od blizu, zelo potrebuje tvojega nasmeška in toplega pogleda.

Ne bodi osorna z mlajšimi sestricami ali tvojimi otroki! Osoren obraz je oduren in neženski; z njim bi otrokom zatemnila zarjo detinstva. Tvoji otroci pa naj v tebi vidijo najlepšo žensko, ko se bodo nekoč odrasli razkropili po svetu. Otrok, ki ne more imeti matere v lepem spominu, je oropan najdražjega in najsvetejšega. Živi v zavesti, da ženska ni na svetu le radi same sebe...

Tvoj vedri in mili obraz napravlja tudi drugim življenje znošno in prinaša svetel žarek v pusto vsakdanjost.

Zapečen krompirjev pire

Olupi 8—10 krompirjev, jih skuhaj v slani vodi, odcedi krompir in ga z lesenim tolkačem dobro stlači. Pričeni za drobno jajce surovega masla, nekaj žlic vročega mleka, ščepe popra in en rumenjak. Ko si vse dobro zmešala, naloži krompir v obliki hribočka v skledo pomazano s surovim maslom, oblij krompirjev hriboček z raztopljenim surovim maslom in ga postavi v pečico, da se nekoliko zapeče. Ta krompir postavi s kislo omako na mizo.

Po mlačvi so kozolci prazni, drevje izgubi svojo svatovsko obleko, le smereka, vedno zelena drhti v jesenskem vetru in pričakuje snežne odeje. Narava lega k počitku in zbira moči za pomladno vstajenje.

ali kupuješ stroje, gredo tvoje misli in tvoji računi v bodočnost.

Tudi pri živinoreji so umestni gospodarski ukrepi na daljšo dobo. Posebno pa še v jeseni mora vsak pameten kmet imati pri od-

Rdeča pesa kot krmilno sredstvo

V kmečkih gospodarskih in pridelovalnih obratih se dogaja, da morajo v gotovem času preostalo rdečo peso pokladati kravam in kozam! Ali more rdeča pesna barva povzročiti posebno barvo mleka in iz njega narejenega masla?

Razni poizkusi so dokazali, da tudi izdatno krmiljenje z rdečo peso nikakor ne zmanjša kvalitete mleka in mlečnih izdelkov ter ne vpliva ne na barvo ne na okus ali duh.

Šest preizkusnih koz so razdelili v skupine po tri in tri. Sedem dni so živali obeh skupin enako krmili. Od osmega dneva dalje pa je dobivala skupina II. velike obroke pese, medtem ko je skupina I. dobivala isto krmo kot poprej. Dvanajsti dan so prenehali s krmiljenjem z rdečo peso in krmili vse živali enako. Krmilni obroki so znašali za žival 2.25 kg sena, in 0.25 kg otrobov na dan. V preizkusni perijodi so pokladali živalim skupine II. rdeče pese do sitega. Preiskava mleka ni pokazala v nobenem slučaju abnormalne barve mleka ali kakršnegakoli odvrtnega okusa, tako da tudi v praksi brez pomisleka lahko uporabljamo to krmilno sredstvo.

Jesensko oranje

Lepo jesensko vreme nam nudi možnost, da preorjemo že sedaj, večino praznih njiv, ki so določene za vigredno setev.

Večina gospodarjev iz lastne izkušnje pozna koristi jesenskega oranja. Na eni strani si s tem bistveno olajšamo delo v vigradi, na drugi strani pa je koristno jesensko oranje zato, ker preorana zemlja bolje premrzne in gruda dobro razpade. Kjer so grude zelo čokate, je priporočljivo, da njivo takoj po oranju nalahko prevlačimo, ker pregrobnih grud tudi mraz ne more zdrobiti in bi pozneje ovirale delo pri gnojenju, posebno če gnojimo z umetnimi gnojili.

Njive, kjer v vigradi nameravamo saditi krompir, že sedaj lahko pognojimo s hlevskim gnojem. Za letni ječmen in oves pognojimo v pozni jeseni z umetnim gnojilom, in sicer damo na ha 150 kg Kalijeve soli in 300 kg Phosphatovega gnoja, šele v vigradi dodenemo dušik, (na ha 150 kg žvepleno-kislega amoniaka).

Njive, katere so močno zanemarjene, bomo zdaj globoko zorali, v vigradi dobro prevlačili, pognojili in še enkrat preorali. Tako spravimo drn in plevel iz polja in dosežemo boljše letine.

Spravimo v red kmetijske stroje

Poljedelska dela so končana, stroji bodo do spomladi zopet počivali. Kmet se mora vedno zavedati, koliko denarja si je moral prislužiti in prihraniti, da si je napravil poljedelske stroje. Vanje je vložil čisto ogromen kapital. Da nam bo ta kapital prinašal dolgo visoke obresti, moramo paziti, da stroje ohranimo čim dlje v dobrem stanju, da nam čim dljeslužijo. Pri mnogem gospodarju lahko občudujemo njegovo skrbnost, da je v hlevu in pri gospodarskih poslopih vse v redu; če pa pogledamo njegove stroje, se pa prav tako često lahko čudimo njegovi malomarnosti. Vsemu posveča skrb in pažnjo, le stroje pušča v nemar. Mnogokje vidimo, kako leže plug, brana, poljedelsko in drugo orodje zmetano neke v kot, često niti ne pod streho. Vse je seveda blatno, zamazano in debela rja se že drži vsega. Isto je s kosilnico in drugimi stroji; neočiščeni rjavijo kje pod kapom kot malovredna stara šara. Kmeta, ki tako ravna s svojimi dragimi plačanimi stroji, gotovo ne moremo imenovati skrbnega gospodarja. Lahko je priden in se žene pri delu, da bi se skoro pretrgal, toda večletna bilanca njegovega dela se pokaže slaba. Zanj veljajo besede, da lovi komarje, slone pa spušča. Boji se za vsako jabolko, ki ga tuj otrok pobere na njegovem vrtu, zraven pa takorekoč stran meče tisočake, ki jih je vložil v svoje stroje.

Skrben gospodar ima svoje stroje zmeraj v redu. Vse kmetovo delo je nujno urejeno po letnih časih. Večina strojev mu služi čez leto, zdaj ta, zdaj drugi, čez zimo so pa pretežno izven rabe. Kaj bo naredil sedaj pred zimo s temi?

Vsaka kmetija mora imeti pod streho primeren prostor za spravljane strojev. V tem prostoru si po možnosti uredimo tudi majhno delavnico s primernim orodjem za manjša popravila, ki jih lahko izvršimo sami. Pred zimo vse stroje temeljito pregledamo. Če najdemo, da pri strojih ni kaj v redu, bomo napake oziroma okvare skušali sami takoj popraviti. Večja in težja popravila prepustimo dobrim obrtnikom. Često nam obrtnik stroja ne more kar čez noč popraviti. Zato ga ne smemo dati v popravilo šele tedaj, ko bi ga radi že rabili. Ako se tedaj obrtnik zaradi našega nadlegovanja in priganjanja le potruji, da popravilo hitro izvrši, obstoji

nevarnost, da ga zaradi naglice ni temeljito izvršil in nam po stroj pri delu spet nagajal ali odpovedal. Zato pokvarjene stroje pravočasno, že sedaj pred zimo v popravilo! Isto velja za tiste sestavne dele stroja, ki jih je treba nadomestiti z novimi. Ne čakajmo, ampak kupimo ali naročimo takoj potrebne nadomestne dele, da jih bomo do takrat, ko bomo stroj potrebovali za delo, gotovo imeli že v roki. Danes je zaradi prometnih težav in pomanjkanja blaga še posebno treba na to opozoriti, ker lahko traja precej časa, predno nam tvrdka naročeno blago dobavi.

Predno storje spravimo čez zimo, jih moramo seveda dobro očistiti. One (svetle) dele stroja, ki radi zarjave, namažemo s strojnimi oljem ali mastjo. Lesene dele po potrebi napravimo nove in prepleskamo. Vijake preskusimo in omajane spet pritrdimo, izgubljene pa nadomestimo z novimi.

Vse to velja splošno za vsak stroj, pri posameznemu bomo pa seveda morali polagati pažnjo na njegove posebnosti. Pri plugu na primer odvijemo lemež in črtalo in ju damo kovaču, da jih spravi v prvotno obliko, če seveda nista že preveč obrabljena. En lemež in eno črtalo moramo imeti vedno v rezervi. Pri brani gledamo, da ne manjkajo zobje, da so dobro pritrjeni in enako dolgi. Za brane, tudi mrežaste, ki se dajo zviti, je najbolje, da so obešene. Stroj za sajenje krompirja razderemo, sestavne dele očistimo in namažemo. Pri kosilnici navadno na grebenu ne bo kaj v redu. Močno obrabljene in drugače pokvarjene zobe in nože nadomestimo z novimi. Sejalni stroji so zelo natančni, zato moramo nanje še prav posebno paziti. Zaboje za zrnje popolnoma izpraznimo in pregledamo zaklopke in sejalne naprave. Ves stroj je treba temeljito očistiti in namazati, da ne začne rjaveti. Gepelj imamo, kadar ga ne rabimo, vedno pokrit. — Vsak stroj je namenjen za posebno delo in temu odgovarjajoče sestavljen. Če bomo to upoštevali, potem bomo z vsakim pravilno ravnali in ga pravilno hranili.

Pri skrbnem kmetu so vsi stroji vedno v takem stanju, da so vsak čas uporabljivi. Koliko veselja imamo s strojem, ki nam dobro dela in koliko slabe volje, če nam stalno nagaja.

IZ DOMAČIH KRAJEV

Pričenja se resnost življenja

OBISK V ZAČETNICI SPODNJEKOROŠKE ŠOLE

V zadnjih dneh smo imeli priložnost obiskati prvi razred ljudske šole na Spodnji Koroški. Na tabli je bilo z barvastim kredom narisano drevo z zlatorumenimi jabolki. Na debeli veji je bil narisana deček, ki drži v roki jabolko in sprašuje: „Kdo bi rad jabolko?“ Po travniku in pod drevesom skakačeje otroci in mu kličejo „i“. Otroci v razredu glasno ponavljajo, zroč rdečelini na

zujejo nenavadne goste. Ker je prvi teden pouka šel že h kraju, so se otroci med seboj že spoznali in tako je bilo med odmorom polno tekanja, smejanja in otroških šal. Na naša vprašanja, če si žele domov, so vsi odločno zanikali, eden pa je z veseljem pridal: „Doma se bomo zopet šli šolo“. Radi se prilagodijo naši malčki šolskemu redu in učenje ter domače naloge so jim v tem večje veselje, čim bolj se domači zanje zanimajo. V prvem tednu gre prehod od brezskrbne igre na resno šolsko delo neopazno mimo njih. Učitelj, ki se je z ljubeznijo pripravil na svoj poklic, poišče vse mogoče spretnosti, da vzbuja čim bolj otroško pozornost. Vedno in ob vsakem trenutku morajo biti malčki zaposleni in sprememba tvarine ne sme priti prej, dokler otroci vsega, kar jih je hotel učitelj naučiti ne razumejo. Razen nemških čitank so predvideni tudi slovenski učbeniki. Nemške črke in pripadajoče slike iz raznih pravljic vplivajo na otrokovo mišljenje in ga bližajo slovenski abecedi. Tako iščejo in vežejo slovensko ter nemško abecedo ter se ustavljajo ob veselih zgodbicah, ki jih pri abecednem pouku nikdar ne manjka. Slike iz življenja in razni predmeti v okolici, uvajajo otroka v življenje. Tu pelje Janez mlado kravo h koritu, da si bo utešila žejo in že živahno razpravljajo o domačih živalih.

Prva domača naloga

tablo in rišajo s kamenčkom na svoje tablice, ali pa s svinčnikom, ki je bil gotovo desetkrat priroten preden je bila konica primerna, v zvezke. Tako se učijo veselo in hitro prve črke abecede. In prva zveza med pisavo in izgovorjavo je že tu.

Slika, ki smo jo imeli pred seboj je bila krasna. Svetla soba vaške šole, izpolnjena z življenjem mnogih malčkov, ki sedijo v svojih malih klopcah ter z začudenjem opa-

pravljajo o domačih živalih. Na predmetih šolske sobe, na mizi, stolu, omari in slikah, na samem sebi, kažejo in iščejo prve pojme števil. Neke mala deklica se je pohvalila, da zna že do 20 šteti in to slovensko ter nemško; vendar ni to še nobeno znanje, s katerim bi se mogel dober učitelj zadovoljiti. Otroci počasi in glasno izgovarjajo samoglasnike obeh jezikov, katerim po večkratnih vajah pridajajo lažje

Med odmorom

soglasnike. Da ni delo predolgočasno in enolično, zato poskrbi učitelj z izbranimi smešnicami ter dovtipi, pa tudi s kratko, za oddih primerno igrico. Pravljice, štetje in petje, ki je bilo dopoldan na urniku, je bilo v primernem sorazmerju obravnavano.

Pot domov je prijetna in kratka, če pomislim „kaj vse že vem in znam“. K veselemu razpoloženju pomaga še sonce, ki v kljub pozni jeseni še kar toplo sije na sveže izorano zemljo.

Gotovo, da ni lahko držati šolsko delo v natanko predpisanih in vestno določenih mejah. Mnogi učitelji se še niso vrnili na svoja mesta, drugi pa so bili vsled pripadnosti k nacionalsocializmu odpušteni iz službe. Nove učne moči dobe od priseljencev in preseljencev, ki se tudi pri nas s pridom ukvarjajo z vzgojo mladine. Hvala Bogu, da predvsem dobri, starejši učitelji in poznane učiteljice z veseljem in v nemno znova zastavljajo svoje moči v šolskem delu, da je tako vsaj v večini primerov možno pričeti s poukom. Razredi so dobro zasedeni. V mnogih krajih ne vemo, kam bomo spravili toliko otrok. Ob mnogo ovir in neprijetnosti naletimo pri svojem delu, a v zavesti, da gremo vendar boljše časom nasproti, premagujemo z veseljem vse težave v zavesti, da raste iz našega dela boljše in lepše prihodnjost. A. Pajank.

Popravek

V 14. številki nam je tiskarski škrat vtihotopil v prvi stavek članka „Spremembe pri Koroški deželni vladi“ neljubo napako. Dovolite, da vam je danes popravim! Stavek bi se moral pravilno glasiti: „Na zadnjem zasedanju deželne vlade je bil dr. Tschurtschenthaler potrjen za namestnika deželnega glavarja.“

Hodiše

Po treh, trudapolnih tednih je slikanje notranjštine naše župne cerkve končano.

Prva slovesnost, ki smo je v nedeljo 21. oktobra obhajali v novookrašenih župni cerkvi, je bila slovesna zahvalna božja služba za srečno vrnitev naših mož in fantov iz vojske. Veliko število povratnikov se je ob tej priliki udeležilo skupnega sv. obhajila in naš moški pevski zbor je prvič po osvoboditvi naše domovine nastopil ter s svojim sodelovanjem okrasil lepo uspešno svečanost. P.

25-letnica mašništva

V nedeljo, dne 28. oktobra, bo obhajal dr. Edgar Geramb v Borovljah 25-letnico mašništva. Zato bo ob 7 slovenska in ob četrti na 10 nemška slovesna služba božja.

Praznik Kristusa Kralja

Katoliška mladina iz Celovca se pripravljajo s tridnevno pobožnostjo na praznik Kristusa Kralja. Pobožnosti se vrše v četrtek 25., petek 26. in v soboto 27. oktobra v cerkvi Sv. Duha, kjer bodo tudi verski govori. Ob koncu bo vedno podeljen blagoslov. V nedeljo, 28. oktobra, popoldne ob 17 uri bo praznovanje Kristusa Kralja. Slovesnost bo vodil knezoškof dr. Josef Köstner osebno.

Poroka

Poročila sta se Andrej Mičej in Frančiška, roj. Urak, v Št. Vidu v Podjuni na roženvenško nedeljo 1945.

V zakonskem življenju jima želimo vso srečo!

Prisrčen sestanek deželne in vojaške vlade ter zastopnikov strank

PWB. v Celovcu je priredil za člane koroške deželne vlade, koroške vojaške vlade in vojaških oblasti prisrčen sprejem. Razen deželnega glavarja Piescha, deželnega glavarja-namestnika dr. Tschurtschenthalerja, deželnega direktorja urada Newole in mnogih deželnih svetovalcev so bili navzoči še drugi zastopniki javnega življenja na Koroškem, kakor deželni kmetijski vodja Gruber, župan Schatzmayr, upravni svetnik dr. Kandusch in drugi. Od vojaške strani so prisostvovali razen gostiteljev podpolkovnika Stewarta in majorja Bartaona od vojaške vlade tudi polkovnik de Freitas in drugi zastopniki vojaških oblasti ter poročnik de Clermont od francoske posredovalne misije.

Težke nezgode vsled ročnih granat

Otroka Erich in Ingrid Maurer iz Kellerberga sta našla ročno granato in se pričela igrati z njo. Granata je eksplodirala in težko ranila oba otroka po vsem telesu.

15. oktobra je sin čuvaja, Hubert Anderwald na travniku stopil na ročno granato, ki je takoj eksplodirala. Šibe so težje ranile desno roko in nogo dečka. Prepeljali so ga v celovško deželno bolnico.

Obnovitev cestne razsvetljave v Celovcu

Javno cestno razsvetljavo, ki je bila med vojno izven obrata, je treba praktično skoraj vso obnoviti. Ne glede na to, da je vsled vojnih učinkov bila popolnoma uničena v južnih in vzhodnih delih mesta, jo je bilo treba popraviti tudi drugod.

Pred vojno je okrog 1300 luči razsvetljevalo celovške ceste. Od srede maja do srede oktobra letošnjega leta jih je bilo okrog 720 zopet postavljenih v obrat.

Padlemu vojaku

Rupelnikova družina na Radišah je zgubila svojega ljubega sina — Foltijal Komaj devetnajst let star, je dal svoje življenje kot vojak Planinskega regimanta na Poljskem 27. oktobra 1943.

Sprejem stalnih naročnikov „Koroške Kronike“

Od 1. novembra 1945 lahko dobite za 70 grošev mesečno, vsako številko „Koroške Kronike“ na dom. List bodo dostavljali raznašalci, oziroma bo poslan po poštnem uradu. Naročila s točnim naslovom, predvsem z navedbo dostavne pošte, lahko takoj pošljete na upravo lista v Celovcu, Völkermarkter Ring 25. Istočasno z naročilom pošljite po pošti dener za naročnino. Naročila sprejemajo tudi naše prodajalnice v Beljaku, Lienzu in Volšpergu. Poštni ured sam, ne sprejema naročil.

Kako bo Koroška volila Narodni odbor in Deželni zbor

Deželni volitveni vodja dr. Lukas Walter je govoril o predpogojih volitvenih priprav, ki so sedaj v teku.

Po sklepu deželne konference se bodo volitve v Narodni odbor in Deželni zbor vršile dne 25. novembra t. l. Volitvena pravila, veljavna pred letom 1938, pridejo sedaj le v omejenem obsegu v poštev. Zato so sestavili nova volitvena pravila, katera bodo upoštevala razmere, ki so nastale vsled zlo ma nacijskega sistema ter vsled vojne. Lahko računamo, da bo izšel že v prihodnjih dneh nov volilni zakonik. K predpripravam spada tudi popis oseb z volilno pravico. V ta namen prejmejo župani volilne listine in hišne sezname. Vsak avstrijski državljan, naj bo moški ali ženska, ki je 11. oktobra dopolnil 21 leto, mora izpolniti volilno listino. Avstrijski državljanji so prevsem vsi oni, ki so 13. marca 1938 že imeli avstrijsko državljanstvo in ga niso izgubili n. pr. v zakonu z inozemci. (Če bodo takozv. ilegalni in člani NSDAP, ki so pristopili k stranki po marcu 1938 pripušteni k volitvam, bo končnoveljavno določil volitveni zakon.) Volilno listino mora izpolniti vsak enaindvajsetletnik, pa če mu bo volilna pravica priznana ali ne. AN podlagi teh listin, bodo znana ali ne. Na podlagi teh listin, bodo znani volilci.

SEZNAM VOLILCEV

Ta seznam bo šest dni javnosti v pogled. V roku tega časa lahko vsak volilec pri občini vloži ugovor radi sprejetja domnevno neupravičenih ali odklonitve domnevno upravičenih volilcev. O teh ugovorih bo odločala okrajna volitvena oblast.

VOLITVENE OBLASTI

Izvedba in vodstvo volitev pripade volitvenim oblastem. Najvišja volitvena oblast, takozv. glavna volitvena oblast, ima svoj sedež na Dunaju. Za vsako volilno okrožje

bo postavljena okrožna volilna oblast. Koroška tvori le eno volilno okrožje ter so zato funkcije deželne in okrožne volilne oblasti skupne. Na čelu okrožne volilne oblasti na Koroškem stoji deželni glavar, ki ga lahko nadomešča kak drug član oblasti. Okrožna volitvena oblast sestoji iz zastopnikov treh, do sedaj k volitveni propagandi pripuščenih strank.

Člane te oblasti imenuje deželni glavar na podlagi predlogov strank, ki pridobivajo za volitve. Pri vsakem okrajnem glavarstvu (v Celovcu in Beljaku pri županstvu), bo postavljena okrajna volilna komisija po istih načelih, kot pri glavni oblasti. Volitve same bodo vodile občinske volilne komisije z županom na čelu.

KDO IMA VOLILNO PRAVICO

Za volilno pravico v občini je načeloma odločilno bivališče volilca. Razdejavanje mnogih stanovanj po mestih in vsled tega preseljevanje številnih oseb, je povzročilo potrebo, dodeliti tudi tem volilno pravico, čeprav nimajo v svojem sedanjem kraju bivališča v smislu volitvenega zakona. Te, samo začasno v občini stanujoče osebe, lahko po določbah novega volilnega reda volijo kar tem, toda glas morajo oddati za ono volilno okrožje, v katerem stalno bivajo. Ti volilci obveste pri oddajanju glasov volilnega vodjo, ki nato na zaprti volilno zalepko označi pristojno volilno okrožje. Volilne zalepke ostanejo zaprte in bodo odposlane glavni volilni komisiji, kjer bodo oddane glasove pristeli k dotičnim volilnim okrožjem.

Koroško volilno okrožje bo izvolilo v Narodni odbor 10 poslancev. Število članov Deželnega zbora bo določila deželna vlada in bo po členu 95 zvezno-upravnega zakona od leta 1929 znašalo 36.

Glasove iz vzhodne Tirolske (sedež v Lienzu) se ne bo prištelo volilnemu okrožju

Koroške, temveč volilnemu okrožju Tirolske. Voliti mora načeloma vsak upravičenec sam. Volitev je strogo tajna. Poskrbljeno je, da bo vsak volilec sam, brez tujega vpliva, po svobodnem predsojdu, oddal glas za ono stranko, kateri zaupa.

Ker je skopo odmerjen čas do dneva volitev, ter so predpriprave vsled nepovoljnih prometnih razmer še vedno zelo otežkočene, se prebivalstvo naproša, da pomaga pri volilnih predpripravah, s tem, da takoj izpolni volilne listine ter politvenim oblastem po možnosti olajša delo.

Novice iz Rožne doline

V nedeljo 13. oktobra smo imeli v Št. Jakobu v Rožni dolini lepo prireditev. Dekleta so nas razveselila z igro „Pamet jo je srečala“. V nabit polni dvorani smo se primerno razvedrili in sklenili, da se zopet kmalu snidemo.

Zadnjo nedeljo je bilo v Št. Jakobu prvo zborovanje novoustavljene slovenske stranke za Koroško, ki se prav tako, kot druge avstrijske stranke z vneto pripravlja na volitve. Pod starodavno lipo so se po sedmih letih zopet zbrali Slovenci, da skupno premotro položaj, ki je nastal z razsulom hitlerjeve Nemčije. Na shodu, katerega se je udeležilo nad 800 Slovencev je govoril bivši urednik „Kor. Slovenec“ dr. Vinko Zwitner, ki je v kratkih besedah orisal politični položaj na Koroškem. V imenu komunistične stranke je na zborovanju govoril g. Prušnik. Pestrost zborovanja je poživel ubrano petje domačega zbora.

Enako zborovanje je bilo v nedeljo tudi v Borovljah, kjer sta govorila g. Martinjak in zastopnik koroških Slovencev pri deželni vladi vladni svetnik dr. Tischler. Udeležencev je bilo preko 600.

Prav tako je bilo veliko zborovanje tudi v Dobrli vasi.

Razveseljivo je, da se zopet oživlja politično življenje. Več ko bo svobode v volilni borbi, tem zadovoljivejši bo izid volitev.

POŠTA IZ AVSTRIJIE

Irška pomoč Avstriji

Irška vlada dela priprave za preskrbovanje avstrijskih otrok na Irskem.

Irška republika je poslala v Avstrijo, Nemčijo, na Ogrsko in Poljsko živila in medicinske pripomočke. Sedaj se bavi vlada z načrtom, da bi nudila otrokom iz teh dežel več tedensko bivanje na Irskem, da bi se jim zdravje okrepilo.

Prva kazenska razprava pred deželni sodiščem v Celovcu

V torek se je v deželni sodnijski palači v Celovcu vršila prva avstrijska kazenska razprava v prisotnosti pravnega častnika zavezniške kontrolne komisije, nadporočnika Sykesa in predsednika deželnega sodišča dr. Schwendenweina. Razpravo je vodil sodnijski nadsvetnik dr. Schwab, a javni tožnik je bil državni odvjetnik dr. Pichler.

Pred razpravo je govoril nadporočnik Sykes ter poudaril, da je ta dan mejnik k obnovitvi avstrijskega sodstva, saj avstrijski sodniki prvokrat po petih mesecih obravnavajo zločin.

Po njegovem govoru se je pričela sodnijska razprava. Obtoženec je bil pomožni delavec Avgust Jaritz, rojen 1902 v Moosburgu, ker je ukradel vajencu Simonu Bergerju denarnico z 85 šilingi in vajencu Filipu Rauneggerju denarnico z 150 šilingi. Po zaslišanju obtoženca, ki je izjavil, da je denarnico našel ter po zaslišanju obeh prič, je bil Jaritz obsojen na tri tedne zapor.

Radi kraje Rauneggerjevega denarja pa je bil vsled pomanjkanja dokazov oproščen.

Vojaško sodišče je obsodilo

Dva mladoletnika iz Celovca sta se morala zagovarjati pred vojaškim sodiščem, ker so jih zalotili na letališču. Vojaško sodišče opominja pri tej priliki, da je poseganje letališč ne le zelo nevarno, temveč tudi strogo prepovedano, kakor je to razvidno na tablah pri vhodih. Britanski vojaški sodnik je starejšega obsodil na denarno kazen 50 šilingov, medtem ko je bil mlajši oproščen.

Zdravstveno stanje na Koroškem

Deželni sanitetni direktor dr. Franz Rainer, ki vodi posle zdravstvenega oddelka vojaške vlade, je podal o sanitetskih in zdravstvenih razmerah na Koroškem sledeče izjave:

Prehranjevalno stanje koroškega prebivalstva ne moremo označiti kot povoljno. Vojni dogodki in pomanjkanje v zadnjih letih, so telesno in duševno vplivali na zdravstveno stanje prebivalstva in povzročili večjo nalezljivost. Vedno bolj se čuti pomanjkanje maščob in beljakovin; ljudje hujšajo, telesna teža pada za 30% od teže v mirnem času. Opaziti je tudi pomanjkanje vitaminov (sveže zelenjave), kar zelo povzroča razkrajanje zob in vodi k skorbutu podobnim boleznim.

Zatorej se ne smemo čuditi, če je od začetka vojne vedno naraščajoče pomanjkanje živil, povzročilo zmanjšanje odpornih moči in pospešilo nalezljivost, čeprav bi ta v sedanjem letnem času normalno ne smela biti tako velika.

Za naraščanje otroške umrljivosti je predvsem odgovorno prehranjevalno stanje, ker primanjkuje dojenčkove hrane to je materinega mleka in dobrega mastnega kravjega mleka kakor tudi sladkorja.

Nalezljive bolezni

Od otroških bolezni se škrlatica in difterija komaj še bivstveno pojavila. Kakor hitro se bo pričela šola, bodo vsi otroci, kateri niso bili lansko leto cepljeni, to leto cepljeni proti tem boleznim.

Prebivalstvo Koroške je močno vznemirjeno vsled epidemije tifusa in paratifusa. Potem ko so tifusna obolenja dosegla 487 slučajev, se je epidemija vendar nekoliko podela. Prilčno cepljenje, ki se vrši te dni, je potrebno, da se tifusu zajezi pot. Pojava pegastega legarja je nevarnejša, čeprav so bili na Koroškem do sedaj le štiri slučajji. To bolezni prenašajo skoraj vedno le uši.

Vsled pomanjkljive prehrane naraščajo tudi obolenja za pljučno jetiko. — Proti spolnim boleznim, ki so se v zadnjih tednih zelo razširjale, so vpeljali obsežne protikupe.

Tirolska

V vseh krajih in predelih Tirolske so posli in gozdni delavci, ki so avstrijskega mišljenja, zastopani v kmečki zvezi. V nedeljo se bodo po vseh občinah na Tirolskem vršila prva zborovanja kmečke zveze, pri katerih bodo člani svobodno volili svoje funkcijonarje.

Dunajske novice

Zavezniško poveljstvo za Dunaj je nujno pozvalo vse Dunajčane, zapustiti mesto, če jim je le mogoče in si poiskati bivališča kjerkoli na deželi. Potovalna dovoljenja bodo izdajali ne glede na demarkacijsko črto. Ta nasvet je dal brigadir Palmer, pod čigar predsedstvom se vrše ta mesec tedenska zasedanja poveljnikov. Izvanredno velike težave zaradi prehrane, transporta in obrkbe s kurivom, potrjuje pomen tega nasveta. Poveljstvo bo opozorilo še enkrat zavezniško komisijo na absolutno nujnost obrkbe s premogom. Dnevno bi potrebovali več kakor 4000 ton.

Druge posvetovalne točke, ki so jih obravnavali pri zasedanju poveljstva, so stanovanjsko in prehranjevalno stanje, izhodna prepoved, črna borza, policija in požarna obramba.

Stanovanjski urad naj bi pri njegovem delu podpiral posebni pododbor. Poveljstvo ni bilo zadovoljno z razdelitvijo živil v mestu. Zato bo dodeljen gospodarskemu ministru zavezniški častnik, ki bo poročal o obračunih razdelitvah in podobnem.

Izhodna prepoved na Dunaju bo v teku prihodnjega tedna preklicana. Velikopotezni ukrepi za omejitvev in poznejšo odstranitev črne borze so v teku. Vsaka prodaja po cestah in drugih prostorih bo prepovedana. Tudi zamenjavanje ne bo dovoljeno. Vstop na znana tržišča bo zavezniškimi vojakom najstrože prepovedan. Zavezniško poveljstvo priporoča dalje pomnoženje policijskih čet, katere v sedanjem številu ne zadoščajo. Končno bo imenovan zavezniški častnik, da ustanovi organizacijo dunajske požarne obrambe za vse mesto.

Eden najnujnejših problemov dunajskega mesta je zgraditev prometnega omrežja. Vsled vojnih dogodkov ga je bilo 16% uničenega a 42% težko poškodovanega. Od obratnih tirnic cestnih železnic so že popravili 47%, a do konca januarja upajo popraviti 60%.

Vojna škoda mesta Dunaja znaša okrog pol milijarde šilingov. Izguba mestnega premoženja vsled vojnih vplivov se ceni samo na občinskih podjetjih na 450 mil. šilingov. Do sedaj predloženi civilni seznam škoda, znašajo okrog 400 mil. šilingov. Razen tega pa ima mestna uprava vpisanih 178 mil. šilingov državne škode a mestna uprava vpisanih 178 mil. šilingov državne škode, a mestna podjetja 180 milijonov.

Mestna policija je morala v splošni bolnici na Dunaju izvršiti več aretacij med zdravniki in pacienti. „Pacijenti“ so bili deloma SS-ovci, ki so že davno ozdraveli, a so jih gotovi zdravniki pustili v bolnici.

Po sklepu mestnega senata bodo nakupili za mesto kinogledališča, ki so bila last nacistov. Te obrate bo vodila družba a upravno vodstvo bo prevzel poseben nadzorni svet.

Agencija Tass javlja po poročilih dunajskega tiska, da je avstrijska državna policija aretirala nekaj znanih fašistov, ki nosijo odgovornost težkih zločinov. Med aretiranci je tudi bivši predsednik okrožnega sodišča v Skt. Pöltnu in preiskovalni sodnik Granbauer, ki je neusmiljeno postal z jetniki. V Solnogradu so aretirali bivšega komandanta dunaj, vojnega okrožja, Neumanna. Ta je pri umiku iz avstrijske prestolnice ukazal naj zažgo znano katedralo sv. Štefana. Neumann je odgovoren tudi za druga razdejanja na Dunaju. Vsi ti bodo v kratkim stali pred sodniki

Dolnja Avstrija

Po daljšem razpravljanju sta se Dunaj in Spodnja Avstrija dogovorili, da določita nove meje in sicer tako, da bo 81 občin, ki

Casnikarji na razpravi v Nürnbergu

Medtem ko se nadaljujejo priprave za razpravo v Nürnbergu proti vojnim zločincem, se casnikarji pripravljajo, da bi mogli nuditi svetu obširno poročilo o razpravi.

Oddelek ameriške vojske, ki nadzoruje tisk, slikanje in radio, je javil, da bodo ameriškim casnikarjem rezervirali 90 — 100 sedežev od 250, ki so na razpolago za casnikarje. Ostale sedeže bodo razdelili v sledečem redu:

Velika Britanija: 50; Francija: 40 do 50; Rusija: 25 do 30; Kitajska: 2; Poljska: 3; Nemčija: 5; Zavezniškim in nevtralnim narodom kakor: Belgiji, Nizozemski, Švedski in Egiptu bodo dali 1 do 5 sedežev. Drugi okrepi, da bi mogli nuditi prostor 400 dopisnikom, so v teku. Vse ameriške, angleške in francoske slike in dokumente o razpravi bodo obja-

so dosedaj pripadale veliki občini Dunaj, ločenih od Dunaja ter zopet priključenih Spodnji Avstriji. 17. občin ostane vključenih v dunajsko občinsko področje

Gornja Avstrija

Nacisti se bodo morali siliti v stanovanjih tudi v Lincu in Steyru, ter tako napraviti prostor drugim. To je prvi korak k rešitvi težavnega stanovanjskega problema v obeh mestih. — Prihodnje dni se bo pričela v Vöcklabrucku ameriška akcija za pogostovanje šolskih otrok. Otroci bodo dobili hrano brez živilskih odrezkov. Druga akcija naj bi oskrbela industrijske kraje, predvsem otroke po rudokopnih ozemljih.

Štajerska

V soglasju z britansko vojaško vlado veljajo za vpisovanje na graški univerzi za zimski semester 1945/46 sledeče smernice:

Kakor v poletnem semestru 1945, bodo tudi sedaj vsi, ki se hočejo vpisati, izprašani od vpisovalnih referentov avstrijske demokratiške študentske zveze. V ta namen bodo izdane nove vprašalne pole, iz katerih bo razvidna politična preteklost študenta, kakor tudi njegovih starišev.

V splošnem ne bodo sprejemali:

- ilegalni nacisti, ki so imeli funkcije pri HJ. in BdM.,
- politični voditelji v NSDAP,
- pripadniki SA, NSKK, in NSFK, s činom do untersturmführerja dalje,
- pripadniki SS,
- pripadniki oborožene SS,
- sodelavci Gestape in Varnostne službe,
- absolventi kakšnega nacionalno-političnega vzgojevališča,
- nosilci odlikovanj NSDAP ali drugih navedenih organizacij,
- ovaduhi,
- študenti, katerih vedenje ne daje jamstva, da bi bili vsak čas pripravljeni, delovati za demokratično Avstrijo.

Solnograd

Pošta, telegraf in telefon v deželi Salzburg so spadali do marca 1938 pod pošto direkcijo v Lincu a po „prevratu“ pod direkcijo v Innsbrucku. Ze dolgo so v Solnogradu stavili zahtevo, da se postavi za vse poštne področje Solnograjske dežele samostojna uprava. Generalna direkcija za avstrijsko pošto in telegrafska upravo sporoča, da bo imela uprava pošte, telegrafa in telefona v deželi Solnograd svoje „upravno mesto“ s sedežem v Solnogradu. S tem spada vse poštarnstvo Solnograjske dežele pod generalno direkcijo na Dunaju.

Ugotovili so, da mnogi Nemci nočejo zapustiti Avstrije in se ne prijaviti k namenjenim transportom. Naredbe o prevozu vseh Nemcev iz ameriške cone je vojaški ukaz, ki se ga je treba držati. Vsi Nemci, ki se bodo po 1. novembru brez izrecnega dovoljenja nahajali v Avstriji, ne bodo prejeli živilskih nakaznic.

Dne 17. oktobra t. l. je bil prijeto prejšnji gauleiter-namestnik Anton Wintersteiger. Čete USFA, so ga odkrile v nekem italijanskem taborišču vojnih ujetnikov kot podporočnika 5. divizije planinskih lovcev. Prepeljali so ga v Avstrijo.

10. oktobra je peljal transport s 1000 nemškimi povratniki iz Dunaja preko Solnograda v domovino. Istega dne je prispelo iz Brengence 120 Čehov in 450 Poljakov, ki so se odpeljali v smeri proti Dunaju. 20. oktobra je prišlo 1200 dunajskih otrok, ki so bili poslani na Bavarsko, čez mejo v Solnograd, ter odpotovalo domov. 800 Nemcev iz Halleške okolice je 20. oktobra zapustilo Solnograd in se odpeljalo proti Monakovem.

vili. Sovjeti bodo napravili posnetke na svoj račun.

Dovolili bodo enajstim fotografom, da slikajo dvorano med razpravo. Svoje prostore bodo imeli pri oknih ter na drugih krajih, ki so primerni za slikanje. Dvorana bo čez dan vedno razsvetljena.

Nadaljevanje procesa v Lueneburgu

V procesu proti 45 nacističnim zločincem iz Belsena in Oshwitz se je nadaljevalo zaslivanje obtožencev.

Bivša paznica v Oshwitzu Hilde Lobauer je priznala, da je pretepal zapornike z metlnim ročajem, zanikala pa je, da bi suvala ženske v neki jarek, kjer bi se potapljale. Izjavila je, da voda v tem jarku ni bila dovolj globoka, da bi mogli jetniki v njej utoniti, po drugi strani pa je priznala, da so mogli za kazen stati ali klečati v jarku.

Iz vsega sveta

Odkritje pisma generala Suvarova

V srednjem državnem arhivu v Moskvi, so našli šest originalnih pisem velikega ruskega generala Aleksandra Suvarova, ki so naslovljena na ruskega veleposlanika v Londonu grofa Forontsova. Ta pisma od katerih tri še niso bila objavljena opisujejo nekaj dogodkov o italijanskem vojevanju proti ruski vojski. V prvem ki nosi datum 8. aprila 1799 in je pisano v Valeggiou, govori Suvarov kratko toda z velikim zaupanjem o junastvu ruskih čet, ki so v 19 dneh napravile 1400 km in prekorale pri tem gorske skupine s slabimi atmosferskimi pogoji.

Zelo zanimivo je tudi pismo, ki nosi datum 19. junija 1799 in pripoveduje kako so sinovi Portlenske vojvode potovali da bi dosegli rusko vojsko in upali da se bodo borili po ukazih Suvarova. „Britanci so prišli“, piše general veleposlaniku. V istem pismu opisuje tudi bitko ob Trebbiji, v kateri so ubogi Rusi nagnali v beg sovražnika.

Avstrijec govori v Parizu

Pred francosko „Družbo prijateljev Avstrije“ v Parizu je v četrtek predaval avstrijski pisatelj in časnikar dr. Leo Lederer o novi Avstriji. Dr. Lederer je opozarjal na gospodarske težkoče ki jih mora Avstrija s pomočjo zaveznikov in v sodelovanju z demokratičnimi sosedi premagati. Izpovedal je svojo vero v pristo in neodvisno Avstrijo.

Etiopija želi prispevati k prehrani Evrope

John Shaw, generalni konzul Etiopije v nekem pismu, ki ga je objavil „New York Times“ zatrđil, da bi lahko Etiopija sodelovala pri oskrbi Evrope z živežem če bi se le olajšal prevoz živeža iz Etiopije v kraje, kjer ga potrebujejo.

Shaw je dodal, da ima Etiopija bogato zemljo, ki še ni izkoriščena in bi z znanstvenim izkoriščanjem dala v kratkem času dobre žetve.

Gieseking ne more igrati na ameriškem zasedbenem področju

Agencija Reuter poroča, da so ameriške oblasti danes prepovedale znanemu nemškemu pianistu Walterju Giesekingu prirediti koncerte na ameriškem zasedbenem področju v Nemčiji.

Pravijo, da je Gieseking Hitlerjev somišljenik, ki vanj ni nikoli izgubil zaupanja in je veroval v poslanstvo nacističnega rešitelja. Gieseking je prostovoljno in brezplačno prirejal koncerte pod pokroviteljstvom nacistične stranke.

Izjave pastora Niemöllerja

Pastor Niemöller, ki je bil v prvi svetovni vojni kapitan podmornice in so ga v drugi svetovni vojni nacisti zaprli, je govoril na prvi seji nedavno ustanovljene svetovalske nemške evangelske cerkve.

Niemöller je izjavil, da mora biti nemški narod odgovoren za vse sedanje težave in za vse napake preteklih 12 let.

Francoski narod se izjavlja za de Gaulle

Z 85 odstotno volilno udeležbo, ki je edina v francoski zgodovini, se je v nedeljo francoski narod s silno večino odločil za de Gaulle.

To so bile prve volive po 9 letih ter so se jih prvič udeležile tudi žene.

Na obe vprašanji, ki jih je de Gaulle predložil narodu v odločitve, je narod odgovoril z „ja“.

Prvo vprašanje se je glasilo: „Ali naj Francija dobi novo ustavo ali pa naj se vrne k ustavi iz leta 1875?“ 96% vseh volilcev je glasovalo za novo ustavo.

Drugo vprašanje se je glasilo:

„Ali naj ima novo zastopstvo naroda le omejene parlamentarne pravice, ko bo v roku sedmih mesecev sestavljalo nov ustavni načrt.“ Tudi na to vprašanje, čigar pritrditev utrjuje položaj vlade generala de Gaulleja, je tri četrtnine volilcev odgovorilo z „da“.

Pri istočasnih splošnih volitvah, je bilo od 16 ministrov vlade de Gaulleja 15 ponovno izvoljenih.

Komunistična stranka je dobila 151 sedežev, republikanska ljudska stranka 142 sedežev in socialisti 139 sedežev. Poslednja poročila javljajo, da je Pariz z okolico volil skoro izključno le komuniste. Edini volilni nemiri so bili javljeni iz Marseja.

Po začasnem volilnem seznamu so posamezne stranke dobile sledeče število glasov:

Komunistična stranka 4.896.013 glasov (26,7%). Republik. ljudska stranka 4.446.931 glasov (24,4%). Socialisti 4.354.289 glasov (23,8%), radikalni socialisti 1.029.227 glasov (5,6%), desničarske stranke 2.496.270 glasov (13,7%) in ostale stranke 1.003.619 glasov (5,4%).